

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ МОРСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ
НАВЧАЛЬНО-НАУКОВИЙ МОРСЬКИЙ ГУМАНІТАРНИЙ ІНСТИТУТ
КАФЕДРА «ФІЛОЛОГІЯ»

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА
на здобуття другого (магістерського) рівня вищої освіти на тему:
Типологія помилок машинного перекладу

виконала: ЗДОБУВАЧКА ВИЩОЇ
ОСВІТИ 2 РОКУ НАВЧАННЯ 1 ГРУПИ
ЗА ДРУГИМ (МАГІСТЕРСЬКИМ) РІВНЕМ
ДЕННОЇ ФОРМИ НАВЧАННЯ
САВЕНКО ЄВГЕНІЯ МИКОЛАЇВНА

Науковий керівник:
к.ф.н., доцент каф. «Філологія»
ЖМАЄВА НАТАЛЯ СЕРГІЇВНА

Рецензент:

к. ф. н., доц.

Дерік Ілона Морисівна

Допущено до захисту

22.12. 2023 р.
(дата)

Науковий керівник Наталя ЖМАЄВА
(підпис) (Ім'я та ПРІЗВИЩЕ)

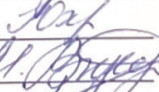

Національна шкала 85%

Кількість балів 90

Оцінка ECTS A

Дата захисту: 22.12. 2023 р.

Члени комісії:

к. філол. н., доц. Жмаєва Н.С.

к. пед. н., доц. Юхимець С.Ю.

к. пед. н., доц. Москалюк О.В.

к. філол. н. Ківенко І.О.

ЗМІСТ

ВСТУП	3
РОЗДІЛ I ПРОБЛЕМИ ЗАСТОСУВАННЯ СИСТЕМ МАШИННОГО ПЕРЕКЛАДУ В СУЧАСНОМУ ПЕРЕКЛАДОЗНАВСТВІ.....	6
1.1 Постредагування як складова машинного перекладу	6
1.2. Оцінка ефективності постредагування МП.....	19
1.3. Принципи класифікації помилок машинного перекладу.....	26
Висновки до розділу I	31
РОЗДІЛ II АНАЛІЗ ПОМИЛОК МАШИННОГО ПЕРЕКЛАДУ	33
2.1. Передперекладацький аналіз ВТ	33
2.2 Зіставний аналіз вихідних текстів та текстів перекладу	38
Висновки до розділу II.....	46
ВИСНОВКИ.....	49
СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ.....	52
ДОДАТКИ Зразки паралельних текстів, що склали матеріал дослідження ...	61

ВСТУП

Останніми роками в перекладацькій галузі спостерігається зростання обсягу контенту, що підлягає перекладу, а також прагнення підвищити швидкість і продуктивність перекладу. Водночас технологічний прогрес у розробці систем машинного перекладу (МП) призвів до того, що машинний переклад знайшов своє місце в професійному контексті. Результати машинного перекладу можуть бути використані як чорнові версії через наявність у них помилок перекладу, що передбачає післяредагування необроблених версій МП. Ця практика - так зване післяредагування машинного перекладу (ПРМП) або просто післяредагування (ПР) - стає дедалі поширенішою для багатьох мовних пар і галузей і, імовірно, становитиме ще більшу частину роботи перекладачів у майбутньому.

Перша проблема найтісніше пов'язана з дослідженням типів помилок у МТ, потенційно пов'язаних із ступенем зусилля, яке доводиться прикладати під час ПР. У даній роботі користуємось дефініцією поняття «помилка перекладу», наведено Гріном [46, 101], згідно якому помилка перекладу - це «будь-яка особливість перекладу, що змушує перекладача прикласти ручку до паперу».

Створення систем МП, що здійснює переклад, якість якого відповідає професійним потребам фахівців та перекладачів, залишається поки що недосяжним з низки причин: технічних, кібернетичних, лінгвістичних. Розробки, створені задля поліпшення якості роботи систем МП, ведуться постійно: здійснюються спроби злиття систем машинного перекладу та систем перекладацької пам'яті, обмежується тематична область, розширюються автоматичні словники. Тим не менш, переклади, що виконуються сучасними системами МП, не позбавлені помилок. Потреба класифікації помилок, які виникають під час МП, у межах конкретної мовної пари на новітньому матеріалі дослідження с урахуванням сучасного стану розвитку систем МП, зумовлює **актуальність** та новизну дослідження.

Об'єктом дослідження виступає машинний переклад текстів офіційно-ділового стилю.

Предметом дослідження – помилки МП.

Мета цієї наукової роботи - визначити типи помилок, що виникають у процесі МП.

Поставлена мета передбачає виконання наступних **завдань**:

- проаналізувати проблеми застосування систем МП;
- встановити потенційні складнощі перекладу текстів офіційно-ділового стилю;
- визначити типологію помилок систем МП, що співвідноситься із комунікативним та лінгвістичним принципами розуміння процесу та результату перекладацької діяльності;
- здійснити типологію помилок систем DeepL Pro та Google Translate, найсучасніших безкоштовних онлайн-платформ МП, на прикладі МП текстів офіційно-ділового стилю.

У якості **матеріалу** дослідження були обрані тексти звітів, новин та прес-релізів Спеціальної Моніторингової Місії ОБСЄ в Україні за 2022 рік, до припинення її повноважень на території України та їх офіційні переклади українською мовою, розміщені на офіційному сайті організації [100]. Добір матеріалу дослідження узгоджується із специфікою досліджуваного виду перекладу. Офіційні документи місії ОБСЄ є текстами інформативної спрямованості. Наявність офіційних перекладів українською мовою, виконаних людиною, - паралельних текстів – дозволяє використовувати їх у якості еталону для зіставлення із варіантами перекладів, виконаними системами МП. Загальний обсяг вихідних текстів складає 3 друковані аркуші.

У роботі використано такі **методи**:

- лінгвістичний аналіз;
- метод кількісних підрахунків;
- зіставний аналіз;
- перекладознавчо-трансформаційний метод;

- метод лінгвістичної інтерпретації одержаних даних.

Наукова новизна здобутих результатів роботи полягають у розробці альтернативної типології помилок машинного перекладу.

Теоретична значимість праці полягає в розробці типології помилок перекладу з урахуванням специфіки виду перекладу.

Практична значимість дослідження. Результати дослідження можуть бути використані для покращення якості роботи діючих систем машинного перекладу з англійської мови на українську, у підготовці редакторів текстів МП, а також при навчанні перекладу, оскільки багато випадків, що викликають складнощі при МП, також складні і для перекладачів.

Апробація результатів дослідження. Результати дослідження пройшли апробацію на IV Міжнародній науково-практичній конференції “Modern Research in Science and Education”, яка відбулася 7-9 року 2023 року у Чикаго. За результатами конференції надрукована стаття – «Типологія помилок машинного перекладу» [11].

Робота складається зі вступу, двох розділів, висновків до розділів, загальних висновків, списку використаної літератури, додатків, які представлені зразками текстів, що склали матеріал дослідження.

РОЗДІЛ І

ПРОБЛЕМИ ЗАСТОСУВАННЯ СИСТЕМ МАШИННОГО ПЕРЕКЛАДУ В СУЧАСНОМУ ПЕРЕКЛАДОЗНАВСТВІ

Використання комп'ютерів для автоматичного перекладу текстів з однієї мови на іншу, або машинний переклад (МП), розпочалося принаймні із середини 1940-х років. Однак завдання створення повністю автоматичної системи перекладу виявилось дуже складним. Навіть через вісім десятиліть, жодна машина поки що не може створити текст, що наближається за якістю до перекладу людини. Необхідним етапом машинного перекладу постає процес постредагування, націлений на виправлення помилок перекладу.

1.1 Постредагування як складова машинного перекладу

Навіть якщо мета повністю автоматичного високоякісного МП здається недосяжною, існують певні підходи, які можуть зробити МП придатним для використання. Їх можна узагальнити таким чином, частково дотримуючись класифікації, запропонованої Крінгсом [58, 37]. Один із підходів полягає у зменшенні потенційної двозначності та проблем у вихідному тексті або шляхом обмеження вихідних текстів для перекладу певними типами текстів та галузями, де особливості тексту можуть бути точно визначені (перша стратегія Крінгса), або шляхом попереднього редагування вихідного тексту відповідно до певних правил спрощення перед МП (друга стратегія Крінгса).

Інший підхід полягає у використанні інтерактивних систем МП, у яких людина-перекладач розв'язує проблеми, що виникають у процесі машинного перекладу (третя стратегія Крінгса). Подібні системи "МП з людською допомогою", у яких користувач розв'язує неоднозначні ситуації, а система в решті перекладає автоматично, поки що не знайшли широкого застосування.

Наступний підхід полягає у використанні МП для отримання швидкого, приблизного уявлення про загальний інформаційний зміст тексту в ситуаціях,

коли високоякісний текст не потрібен (четверта стратегія Крінгса). На цей сценарій використання націлені загальнодоступні безкоштовні онлайн-системи МП.

Останній підхід передбачає використання МП для створення необробленої версії, яку має відредагувати людина-перекладач (п'ята стратегія Крінгса).

Останній підхід, який зазвичай називають постредагуванням машинного перекладу (ПРМП) або постредагуванням (ПР), викликає дедалі більший інтерес в останні роки. Хоча сплеск інтересу до робочих процесів МП і ПР здається недавнім, насправді ця ідея не нова. Труднощі, пов'язані з повністю автоматичним МП, було усвідомлено дуже рано, і, згідно з Хатчінсом [50, 31], поняття "постредагування" вперше з'явилося в 1950 році, коли його використовували для опису людини, яка обирала правильний переклад із речень, наданих комп'ютерним словником, і переставляла порядок слів відповідно до правил мови перекладу. Однак інтерес до постредагування, особливо у США, знизився після того, як у звіті Комітету з автоматичного опрацювання мови (ALPAC 1966) було зазначено, що постредагування не варте витраченого часу через низьку якість і складність порівняно з людським перекладом.

Розвиток певною мірою тривав, і системи МП у поєднанні з ПР використовували з 1980-х років у таких великих організаціях, як Європейський союз і Панамериканська організація охорони здоров'я [44, 295-299]. Останніми роками спостерігається зростаючий інтерес до робочих процесів ПР у контексті бізнесу [77; 99; 84]. Важко точно визначити, наскільки широко ПРМП використовується в даний час. Про деякі загальні тенденції свідчать дослідження, проведені в лінгвістичній галузі. У січні 2010 року в дослідженні, проведеному Товариством користувачів засобів автоматизації перекладів, повідомлялося, що близько половини з 75 опитаних постачальників лінгвістичних послуг з усього світу на той момент пропонували послуги ПРМП [89, 13].

Пізніший звіт TAUS не містить даних про те, скільки з 80 опитаних компаній пропонують послуги ПРМП. Однак у ньому йдеться про те, що, за оцінками різних постачальників лінгвістичних послуг, на ПРМП припадає від 5 до 40 % від загального обсягу їхньої перекладацької продукції [95, 37]. Як приклад ван дер Меер і Руопп повідомляють, що з липня 2013 до липня 2014 року 50 % проектів клієнтів компанії Memsource, що надає перекладацькі послуги, було організовано з використанням МП як одного з джерел перекладу. Із 438 зацікавлених сторін у сфері перекладу та локалізації, опитаних Гаспарі та ін. [45], 30 % використовують МР, а більшість (70 %) користувачів МП поєднують його з ПР хоча б у деяких випадках.

Гаспарі та ін. [45] також наводять результати різних досліджень перекладацької галузі за останні кілька років, які свідчать, що попит на послуги ПР зростає, як і кількість постачальників мовних послуг, що впроваджують системи МП. Прогнозується навіть, що до 2024 року ПРМП стане "основним виробничим процесом у перекладі"[95, 46].

Темпи впровадження робочих процесів МП і ПР, природно, варіюються в різних країнах і мовних парах. Проблеми якості відображені, наприклад, у результатах дослідження Європейської комісії, де перекладачі розглядали МП, у яких більшість пропозицій МП були оцінені як придатні для повторного використання [67, 11]. У нещодавньому дослідженні, присвяченому ІТ-навичкам фінських перекладачів, Михайлов виявив, що самі перекладачі не вважають за потрібне навички, пов'язані з МП, та зазначає, що таке ставлення, скоріше за все, пов'язане з недоступністю та низькою якістю систем МП, що використовують фінську мову. Не наводиться точних даних про те, скільки з 238 респондентів дослідження користувалися системами МП, але наголошується, що більшість із них знайомі лише з безкоштовними онлайн-системами на кшталт Google Translate: лише три респонденти згадали, що користувалися якимись іншими системами [68, 111].

Найімовірніше, рушійною силою такого інтересу до впровадження робочих процесів МП є надія на підвищення продуктивності: переклад більшої

кількості сторінок за короткий час і з меншими витратами. Нещодавні дослідження справді показали, що МП в умовах бізнесу може підвищити продуктивність перекладачів, принаймні, для деяких мовних пар. Наприклад, Роберт [81, 32] стверджує, що ПРМП може збільшити кількість слів, перекладених професійним перекладачем, з 2 000 до 3 500 слів на день. Якщо говорити про відносні цифри, то Плітт і Маселот [77, 10] виявили, що кількість перекладених слів на годину збільшується в середньому на 74 %. Однак, як зазначає Гербероф Арена, фактичні показники варіюються в різних проектах і мовних парах [77; 99]. Важливо також зазначити, як це робить Гарсія [44, 228], що обіцянки значного підвищення продуктивності також залежать від таких обставин, як наявність професійних, досвідчених редакторів, які використовують специфічні для цієї царини системи МП, і вихідних текстів, які могли бути попередньо відредаговані для МП. Збільшення продуктивності не обов'язково проявляється, принаймні, не такою мірою, як у ситуаціях, коли ці умови відсутні. Карл та ін. [31] і Гарсія [44], у дослідженнях яких ПЕ виконували непрофесійні учасники, не виявили значного збільшення продуктивності.

Кобі [56, 1] стверджує, що під постредагуванням "зазвичай розуміють порівняння людиною (зазвичай перекладачем) вихідного тексту з машинним перекладом і внесення в нього змін, щоб зробити його прийнятним для використання за призначенням". Очевидно, це відображає загальне розуміння терміна і процесу, що лежить у його основі, однак можливі й винятки. Наприклад, було вивчено можливість постредагування МП монолінгвально, без вихідного тексту, що передбачалося ранніми дослідниками, такими як Едмундсон і Хейс [57; 49;69].

Ще одне відхилення від загального визначення, даного Кобі, полягає в тому, що постредактор не завжди є перекладачем, принаймні професійним. З наукового погляду, у багатьох експериментах постредакторами виступають напівпрофесійні або непрофесійні перекладачі [44; 31]. Практичні сценарії, у яких непрофесіонали виступають у ролі постредакторів, можуть включати

переклад контенту, який навряд чи буде перекладено в інший спосіб, але який може бути корисним з метою отримання інформації. Відповідними текстами для такого непрофесійного краудсорсингового ПР можуть бути, наприклад, користувацькі контексти, як-от повідомлення на технічних форумах або в соціальних мережах [69; 74]. Як зазначає О'Курран [74, 53], необхідно ретельно перевіряти мовні навички постредакторів.

Примітний момент у визначенні Кобі стосується мети ПРМП: зробити переклад "прийнятним для передбачуваної мети". Це означає, що мета не завжди полягає в тому, щоб створити ідеально відшліфований текст. Наприклад, у випадку з користувацьким контентом переклад нижчої якості корисніший, ніж повна відсутність перекладу для людини, яка шукає інформацію.

Однак у деяких інших ситуаціях такої якості інформації буде недостатньо. Замість цього потрібна якість, близька до професійного людського перекладу. Наприклад, О'Курран [74, 53] зазначає, що будь-який "висококласний, помітний контент" і контент, "який має передавати імідж компанії", не підходить для ПРМП, і перевагу слід віддавати перекладу, виконаному людиною. Питання про очікування щодо якості перекладу також порушує Кобі [54, 8], який зазначає, що перекладачі-люди зазвичай працюють зі стандартом створення ідеального тексту, але реальні кінцеві користувачі можуть мати нижчі очікування. Хоча стандарт "досить добре" може здатися перекладачеві неінтуїтивним, Кобі стверджує, що саме потреба користувача є кінцевим чинником, який визначає рівень якості.

Характеристики двох таких рівнів якості визначено в наборі керівних принципів ПР, розроблених аналітичним центром TAUS (Товариство користувачів засобів автоматизації перекладу), щоб допомогти замовникам і постачальникам мовних послуг установити чіткі очікування та проінструктувати пост-редакторів. Перший рівень, який називають "досить хорошою" якістю, визначають як зрозумілий і точний, що передає зміст вихідного тексту, але не обов'язково граматично або стилістично досконалий.

На цьому рівні постредактор має стежити за тим, щоб переклад був семантично коректним, щоб у ньому не було випадково доданої або опущеної інформації, щоб у тексті не було образливого або недоречного змісту. Другий рівень - це "якість, придатна для публікації", аналогічна тій, що очікується від людського перекладу. Крім зрозумілості й точності, він також має бути граматично і стилістично правильним [89, 3-4].

Ще один спосіб провести відмінність між різними типами цілей ПР - визначити рівень необхідного втручання. На думку Крінгса [81, 45], таке розмежування вперше було запроваджено Льофлером-Лоріаном (1986), який описує два рівні ПР: *post-'edition rapide* і *post-'edition conventionelle* в оригінальній французькій мові. В англійському виданні книжки Krings (2001) для позначення цієї відмінності використовуються терміни "часткове" і "повне" постредагування, а в книжці Allen [17] використовується дещо інше визначення трьох рівнів ПР (швидкий, мінімальний і повний). О'Курран [74 52] визначає три рівні, де легке ПР - це просто "перевірка на правильність", щоб переконатися у відсутності перекручувань або образливого змісту, середнє ПР підкреслює смисл і читабельність, але не очікується, що вибір мовних засобів та стилю буде ідеальним, і, зрештою, повне ПР гарантує правильність граматики, вибору мовних засобів, термінології, стилю та озвучування.

Вимоги до очікуваної якості післяредагованого тексту, з одного боку, та обсяг участі ПР, з іншого, певною мірою природно пов'язані. Однак цей зв'язок не завжди однозначний. Як зазначається в TAUS, якість первинного МП також відіграє роль: якщо МП дуже високої якості, може бути достатньо легкого ПР, щоб довести його до придатної для публікації якості, але якщо МП дуже поганої якості, навіть повне ПР може не допомогти довести його до придатного рівня. Наведене вище визначення, запропоноване Кобі (2001), також дає уявлення про загальні завдання постредактора: порівняти результат МП з ВТ та внести необхідні виправлення для створення цільового (перекладеного) тексту (ПТ).

Проте процес ПР потребує докладного опису. На необхідність загального опису процесу вказує Крінгс [65, 164], який далі зазначає, що загальний процес може бути поділений на підпроцеси і розглянутий з точки зору окремих процесів мікрорівня, а також того, як вони об'єднуються в макрорівні на певній фазі загального процесу. Певною мірою процеси ПРМП, ймовірно, мають спільні риси з людським перекладом (у якому МП не використовується): існують процеси, пов'язані з читанням джерела та перекладу (і МП у разі ПР), порівнянням та оцінкою ВТ, ПТ та МП, а також ухваленням рішень.

У найзагальнішому вигляді процеси, пов'язані з ПРМП, можна розглядати в термінах моделі перекладу як створення тексту Енглунд Димитрової (2005), яка є адаптацією більш ранніх робіт авторки, що описують процес написання тексту в цілому. Згідно Енглунд Димитровій [42, 19-20], ця модель складається з трьох основних когнітивних процесів: планування, створення тексту та його редагування. У кожний момент часу ці процеси обумовлені завданням, що включає (написати або перекласти) завдання, тему, аудиторію і вже створений текст. На процес також впливає довготривала пам'ять письменника, яка містить знання про тему та аудиторію, а також плани написання. У разі перекладу ПТ стає частиною завдання, а знання вихідної мови (ВМ) та перекладацької мови (ПМ) також містяться у довготривалій пам'яті [42, 19-20]. Хоча в моделі описані три основні когнітивні процеси і багато дослідників виділяють дуже схожі фази, Енглунд Димитрова (2005, 22) все ж таки зазначає, що розділити процес на точні етапи досить складно, оскільки всі етапи включають безліч когнітивних процесів: читання ВТ або ПТ, написання тексту, переклад та оцінку того, що вже написано. Щоб розповсюдити цю модель перекладу та створення тексту на ПРМП, необхідно додати МП у контекст завдання разом з ВТ та (відредагованим) ПТ, створеним на сьогодні системою постредагування. Довгострокова пам'ять також включає, принаймні, у більш загальному сценарії двомовного ПР, знання ВМ і МП і, можливо, деякі специфічні знання про те, як здійснюється ПР. Обговорювані

види рекомендацій щодо ПР та специфікації рівня якості можуть стати частиною письмового завдання.

Основні когнітивні процеси планування, створення та редагування тексту, а також пов'язані з ними процеси – читання, лист, передача та оцінка – застосовуються і до ПРМП. Однак додавання МП до ситуації та подальші зміни, пов'язані з контекстом завдання та довготривалою пам'яттю, ймовірно, певним чином вплинуть на цей процес.

Оскільки вважається, що і оточення завдання, і робоча пам'ять впливають на процеси, і на ці чинники впливає додавання МП, процеси ПРМП, ймовірно, також відрізнятимуться від процесів перекладу. Крінгс [37, 165-166] передбачає два способи впливу природи текстів МП на процес потредагування: по-перше, дефекти, присутні в МП, можуть порушити нормальні схеми читання, а по-друге, на процеси пошуку еквівалентності можуть вплинути пропозиції, що вже надані МП. У цілому нині результати порівняння перекладу і ПРМП, проведеного Крінгсом, свідчать, що, хоча реальних відмінностей у типах процесів і підпроцесів не було, розподіл процесів був іншим [37, 545].

Переклад тексту, як і продукування тексту загалом, здійснюється шляхом обробки сегментів обмеженого обсягу, зазвичай коротше речення. Така сегментація обумовлена обмеженнями робочої пам'яті, що дозволяє утримувати в ній лише обмежену кількість інформації у кожний конкретний момент часу [42, 27]. У перекладознавстві ці сегменти прийнято називати одиницями перекладу, і, згідно з Алвесом та ін. [19, 121-122], вони є когнітивними одиницями, які можна спостерігати як безперервні "фрагменти діяльності", що відбуваються між паузами в процесі написання тексту. Якщо говорити конкретніше, то одиниці перекладу необов'язково є граматичними одиницями. Скоріше за все, вони відображають певний сегмент ВТ, на якому зосереджено увагу перекладача, що може бути зафіксовано шляхом зіставлення сегментів ПТ, створюваних у процесі безперервного продукування тексту між паузами, з відповідними сегментами ВТ [19, 124-

125]. Додавання МП у ситуацію може змінити цю сегментацію під час читання та обробки ВТ.

Як зазначає Крінгс [37, 166-167], перекладач має два можливі способи читання текстів у ситуації ПРМП: або орієнтуватися в основному на МП і перевіряти ВТ тільки в тих випадках, коли МП неясний або невірний, або орієнтуватися в основному на ВТ і потім використовувати МП як частини, які можна використовувати у своєму перекладі. Крім того, Крінгс [37, 168] стверджує, що часто дефектний характер МП може спрямовувати ці процеси на нижчий рівень, так що МП читаються та аналізуються на нижчому лінгвістичному рівні, а необхідність зіставлення ВТ та МП (і ПТ) може ще більше обмежити обсяг тексту, який можна обробити як єдине ціле. Результати, отримані Крінгсом [37, 534], показують, що у ПРМП фактично задіяна більша частка процесів, пов'язаних з ВТ, ніж під час перекладу. У поєднанні з великою кількістю виявлених перемикачів уваги це дозволяє припустити, що необхідність розподіляти увагу між трьома текстами справді обмежує довжину сегмента, який може бути утриманий у робочій пам'яті, що робить необхідним частіше звертання до ВТ.

У пізнішому дослідженні, проведеному Карлом та ін. [31, 140], було виявлено, що під час ПРМП зорова увага була більшою мірою зосереджена на області ПТ, ніж під час перекладу, а під час перекладу фіксації на ВТ були більш частими та тривалими. За аналогією з Крінгсом, Карл та ін. вважають, що рухи очей редакторів відображають процес, в якому вони спочатку читають МП, потім ВТ і знову МП, що може означати глибше розуміння ВТ. Застосовуючи модель створення тексту до процесу перекладу, Енглунд Димитрова [42, 25-26] стверджує, що одна з ключових відмінностей полягає в тому, що при перекладі зміст та багато аспектів структури вже задані та обмежені вихідним текстом. Це, звісно, впливає на етап планування: планування вже виконано автором ВТ. У разі ПРМП додавання МП у коло завдань вводить новий фактор, який може знову спрямовувати планування та вибір постредактора. Напрямний ефект може виявлятися, наприклад, у тому,

що за ПРМП створюється і розглядається менше варіантних форм, ніж при перекладі, стверджує Krings. У деяких випадках це може полегшити етап планування, але є й деякі небезпеки, пов'язані із спокусливістю цих пропозицій: МП має тенденцію бути надто буквальною і проектувати структури ВТ на ПТ, роблячи його неузгодженим, а постредактор може настільки звикнути до такого типу тексту, що перестане помічати помилки [55, 10-11].

Крінгс також стверджує, що ПРМП запускає менше процесів, пов'язаних з оцінкою ПТ, припускаючи, що таке завдання здатне зробити постредакторів менш критичними до наявних альтернатив. Це підтверджує і пілотне дослідження Куло та ін. [35], у якому вивчалися деякі конкретні випадки лексичної чи структурної інтерференції при ПРМП. Інтерференція частіше зустрічалася у відредагованих текстах, ніж у текстах, перекладених з нуля, і, ґрунтуючись на цих спостереженнях, вони припускають, що причина цього подвійна: по-перше, робота з часто дефектним МП може призвести до того, що неідіоматичні варіанти залишаться непоміченими, а по-друге, опис завдання може привести постредактора до рішення, що неідіоматичний вибір зрозумілий і тому досить добрий для цієї мети [35, 213-214].

Різні дослідження були спрямовані на вивчення питання про те, чи напрямний ефект МП є таким, що призводить до зниження якості кінцевого продукту. Отримані на сьогоднішній день результати свідчать, що це не обов'язково так. Фідерер і О'Брайєн [43, 62-63] підійшли до цього питання, порівнявши відредаговані та перекладені вручну версії, і виявили, що версії з ПР були оцінені як аналогічні ручному перекладу з погляду ясності речень, гірше з точки зору стилю (доречність) та ідіоматичність), але фактично трохи краще з точки зору точності відтворення сенсу.

Також у дослідженні Карла та ін. [32] версії з постредагуванням були оцінені трохи краще. Дослідження, що використовують оцінку якості на основі помилок, показали схожі результати. Коли група контролю якості компанії Autodesk оцінювала критерії, що застосовуються до всіх перекладів,

і ручний переклад, і післяредаговані тексти були визнані прийнятними для публікації, але в текстах, перекладених вручну, було більше речень, які були зазначені як виправлення [77, 14-15].

Використовуючи керівництво, розроблене Австралійським національним агентством з акредитації письмових та усних перекладачів, Гарсія аналогічно виявив, що версії, отримані із застосуванням ПР, отримали дещо вищі середні оцінки. Одне з ключових питань якості, що обговорюються в контексті постредагованих текстів, пов'язане з "буквальністю" МП. Термін "буквальний переклад" зазвичай використовується для позначення перекладів, максимально наближених до змісту та структур ВМ, але при цьому відповідних граматиці МП, і в перекладознавстві вони зазвичай розглядаються негативно [42, 51-52].

У дослідженнях, наведених вище, було помічено, що в деяких випадках експерти навіть віддавали перевагу відредагованим версіям. Цікаве припущення, чому це може бути так, висловив Кобі (2001). Він наголошує, що "нелінгвісти" не завжди можуть відрізнити переклад МП від людського перекладу, а іноді навіть вважають людський переклад неправильним або недостатньо коректним. Як пояснення Кобі [54, 10] передбачає, що й МП є досить хорошим, щоб правильно передати термінологію і окремі фрази, результати МП можуть навіть здатися послідовнішим, ніж людський переклад. Можливо також, що читачі-нелінгвісти не такі критичні до дослівних перекладів, як самі перекладачі.

Насправді Енглунд Димитрова [42, 52] зазначає, що деякі вчені-перекладознавці відстоюють прийнятність дослівних перекладів. Крім перекладу, ПРМП можна порівняти з корекцією, під якою розуміється "процес перевірки проекту перекладу наявності помилок і внесення відповідних поправок" [71, 202]. Моссоп ділить можливі помилки на чотири групи: передача сенсу, зміст, мовне оформлення та технічне оформлення (наприклад, макет). В цілому ці характеристики схожі на те, що доводиться перевіряти і

пост-редактору - наприклад, точність і повноту передачі сенсу або ідіоматичність і граматичну правильність мови.

Проте є й відмінності. На думку Кобі [55, 6-7], одна з ключових відмінностей між ПРМП та корекцією полягає в тому, що і перекладач, і коректор спираються на загальні позалінгвальні знання про культуру, тексти та мови оригіналу та перекладу, а також про відмінності між ними - знання, якими не володіє система МП. Завдання редактора переважно полягає у перевірці ненавмисних перепусток чи непорозуміннь, і непорозуміння, допущене перекладачем, швидше за все, вплине на текст надалі (якщо тільки перекладач не натрапить на уривок, який неможливо узгодити з нерозумінням, і не повернеться до нього для перевірки). Система МП, з іншого боку, допускати більше локалізованих помилок, пов'язаних з неправильно перекладеними словами та структурами.

Процеси ПРМП і коригування також мають деякі спільні риси, оскільки обидва включають порівняння ПТ з ВТ і внесення виправлень. Обидва процеси пропонують редактору або постредактору два варіанти дій при зіткненні з проблемним уривком: або повністю переписати уривок, або відредагувати його [42, 31]. Енглунд Димитрова стверджує, що виправлення - це складніший варіант, оскільки необхідно спочатку діагностувати проблему та знайти спосіб її усунення. У цьому сенсі ПРМП може бути простішим, ніж доопрацювання. Практичний досвід показує, що при виборі між повним переписуванням та переглядом пост-редактори МП зазнають менше стримувальних факторів, ніж коректори ПТ, і вносять більші зміни швидше та ефективніше. Крінгс говорить про те, що з ПРМП пов'язана відносна психологічна легкість, оскільки немає побоювань образити машину.

Використання МП як джерела інформації при перекладі також пов'язане з поширеним використанням пам'яті перекладів. Пам'ять перекладів (ПП) - це база даних, що містить раніше виконані переклади, збережені у вигляді вихідних та цільових сегментів (зазвичай речень), які потім порівнюються з новим вихідним текстом та пропонуються перекладачеві для повторного

використання при повному або частковому збігу вихідних сегментів [76, 3]. Якщо сегменти ПП збігаються в повному обсязі, перекладачеві необхідно перевірити відмінності та внести необхідні зміни. Частковим збігам ПП присвоюється відсоткове значення, що вказує на їхню схожість з новим сегментом ПТ, засноване на порівнянні кількості рядків символів.

На практиці все частіше поєднуються пропозиції, які пропонують ПП і МП. Як зазначає Тейшейра [90, 120], використання ПП та МП схоже в тому сенсі, що і ПП, і МП пропонують варіанти, які можуть допомогти перекладачеві чи постредактору приймати ефективні рішення. Обидва варіанти також схожі у тому, що, подібно до корегування, вони припускають порівняння ПТ з ВТ та внесення необхідних виправлень. Було встановлено, що з точки зору продуктивності та якості високоякісні речення МП дуже схожі на показники збіги з ПП - близько 80-90% [72, 199-200] або 85-94% [47, 184].

Гербероф Аренас також повідомляє, що і ПП, і МП підвищили продуктивність порівняно з переведенням з нуля, а речення, перекладені за допомогою ПП або МП, містять менше помилок. Незважаючи на деяку подібність між ПП та МП, існують і відмінності. Наприклад, відрізняються моменти, які, швидше за все, підлягають виправленню. При частковому збігу ПП сегменти ВТ відрізняються один від одного і сегмент ПТ необхідно коригувати відповідним чином. Однак збіги ПП навряд чи міститимуть такі лексичні та граматичні помилки, які зустрічаються у МП. Для збігів ПП програма зазвичай пропонує інформацію про походження та якість пропозиції ПП у вигляді відсотка збігів. Для ПП зазвичай не вказується походження (крім можливо назви системи) і те, наскільки якісним може бути переклад [90, 108].

Часто система ПП також виділяє текстові відмінності у збігу ПП, надаючи перекладачеві візуальну підказку, що потрібно змінити. Ця інформація недоступна для МП. Тейшейра [90, 46] також зазначає, що розрізняються звичайні режими роботи: ПП зазвичай використовується в інтерактивному режимі, коли речення показуються сегмент за сегментом, тоді як у МП весь текст зазвичай попередньо перекладається перед початком

роботи. Однак, режим попереднього перекладу іноді використовується і в ПП [76, 3]. Цікава відмінність між цими двома робочими процесами зазначає Тейшейра, ґрунтуючись на дослідженні сегментів ПП та МП, що використовуються в обох режимах. В інтерактивному режимі учасники робили більше виправлень, а потім переглядали свої власні виправлення, тоді як в умовах попереднього перекладу вони, як правило, застосовували виправлення лише один раз, незалежно від того, чи були пропозиції з ПП або МП [90, 51 -52].

1.2. Оцінка ефективності постредагування МП

Ключове питання в оцінці ефективності ПРМП як практики стосується того, скільки зусиль це вимагає, особливо порівняно з перекладом, здійснюваним людиною. Як виміряти зусилля на ПР, як їх порівняти з зусиллями на переклад і як їх можна зменшити, є ключовими питаннями для дослідження ПР.

Значна частина інтересу, особливо з боку бізнесу та промисловості, зосереджена на потенціалі економії часу (і, отже, грошей) завдяки використанню систем ПРМП. Час ПР, тобто час, витрачений на виправлення машинного перекладу, можна розглядати як «найбільш помітний і економічно найважливіший аспект зусиль після редагування» [37, 178], але він відображає лише одну частину залучених зусиль.

Час після редагування формується технічними зусиллями, пов'язаними з натисканнями клавіатури та клацаннями миші, які використовуються для внесення необхідних виправлень, а також когнітивними зусиллями, пов'язаними з першим виявленням помилок і плануванням виправлень. Ці три окремі, але взаємопов'язані виміри формують часові, технічні та когнітивні аспекти зусиль, як визначає Крингс. Слід зазначити, що існує певна термінологічна варіація щодо когнітивних зусиль: у літературі, пов'язаній з

ПРМП, зустрічаються терміни «когнітивні зусилля» та «когнітивне навантаження».

Термін когнітивне зусилля використовується у сенсі, визначеному Крінгсом, для позначення «обсягу когнітивних процесів». Крінгс розглядає когнітивний аспект як вирішальний фактор, що визначає зусилля з ПР. Спочатку необхідно встановити, чи можна використовувати МТ чи ні. Зручність використання може бути не завжди очевидною, але може знадобитися кілька порівнянь між ВТ і МП. Це можна побачити, наприклад, в обговоренні Гріном «сірих зон», які утворюють найбільші проблеми для пост-редакторів. Сірі зони описуються як випадки, коли речення, перекладене машиною, насправді досить якісне, але містить «сумнівні переклади та майже промахи» [46, 102], що означає, що постредактор повинен приймати суб'єктивні рішення про те, чи потрібні виправлення, і якщо так, то наскільки значними вони мають бути.

Подібне питання піднімає Крінгс, який також встановив, що речення середньої якості насправді вимагають більше зусиль, ніж речення поганої якості, і так само пояснює результат постійною необхідністю порівнювати ВТ і МП. Як додаткове пояснення, Енглунд Дімітрова [42, 32] припускає, що цілеспрямовані процедури виправлень, які, швидше за все, вимагають ці речення середньої якості, вважаються такими, що вимагають більше когнітивних зусиль, ніж відкидання поганого перекладу та переписування.

Різні дослідники по-різному підходили до зусиль з постредагування та способів її вимірювання, а також до висновків, пов'язаних із факторами, які потенційно можуть впливати на зусилля з ПР.

Оскільки часовий аспект зусиль ПР важливий для практики перекладів, загальноживаним показником зусиль був час ПР. На практиці це, як правило, є визначальним фактором щодо можливості виконання ПРМП, і час ПР часто перевіряють відносно часу перекладу, порівнюючи, чи призводить використання ПРМП до більшої кількості слів, перекладених за певний проміжок часу (наприклад, Плітт та Masselot [77]). Проте збір точної

інформації про час не обов'язково є легким у контексті практичної роботи: спеціальні інструменти для збору даних про час можуть бути недоступними, а самозвіти перекладачів або пост-редакторів можуть бути недостатньо детальними [70]. Крінгс [37] також стверджує, що вимірювання «абсолютних зусиль ПР» у термінах часу, витраченого на редагування певного тексту, уривка чи речення, є корисним для порівняння різних версій МП, а також для порівняння різних речень з метою формування висновків про види недоліків у реченнях. Такі порівняння проводили різні дослідники, намагаючись визначити зусилля ПР.

Темнікова та Орасан [91] порівняли час, який перекладачі витрачали на виправлення перекладів для текстів, створених відповідно до контрольованої мови, з перекладами, створеними з використанням неконтрольованої мови. Спесія [87] досліджував, чи можливо автоматично передбачити зусилля з ПР, порівнюючи речення, які передбачалися хорошими, і речення середньої якості, і показав, що речення МП, які передбачалися як хороші, постредагувалися набагато швидше. Один із ранніх підходів до вимірювання зусиль, пов'язаних із ПР, і особливо когнітивним аспектом зусиль, передбачав використання методу «Міркуй вголос» (МВ), коли редактори усно звітували про свої дії під час процесу ПР.

Крінгс використовував метрики, пов'язані з вербалізаціями МВ, такі як частота перемикання уваги між ВТ, МП, ПТ та іншими ресурсами, щоб дослідити когнітивні зусилля з припущенням, що більш часті переміщення вказують на більш фрагментований процес і, отже, підвищене когнітивне навантаження за рахунок більш частих процесів порівняння. Хоча методологія МВ широко використовувалася в дослідженнях процесу перекладу в 1990-х і на початку 2000-х років, були виявлені певні недоліки.

Роздуми вголос можуть охопити лише свідому частину когнітивної обробки та мають ефект уповільнення процесу та потенційно можуть навіть гальмувати когнітивну обробку. Зусилля ПР також було досліджено на основі суб'єктивних оцінок зусиль, які прикладали пост-редактори. З цією метою

були запропоновані різні шкали оцінювання, спеціально зосереджені на прикладених зусиллях з ПР. Спесіа та ін. [там саме] описують чотирибальну шкалу для оцінки потреби в ПР, де 1 означає, що речення вимагає повного повторного перекладу, а 4 означає, що речення «відповідає меті» без будь-якого редагування. Така ж шкала використовується в Sousa et al. [86] і Спесії [87].

Інша п'ятибальна шкала була використана в оцінювальному завданні Сьомого семінару зі статистичного машинного перекладу 2012 року, де оцінювачів попросили оцінити, яку частину речення необхідно відредагувати [28].

Lacruz та ін. [65, 79] пропонують іншу п'ятибальну шкалу, яка стосується зручності використання окремих речень, від 1, що означає абсолютно незрозумілу «несунітницю», до 5, що вказує на правильне або майже правильне речення. Оцінки, виставлені вручну, часто вважаються складними, оскільки вони не повторюються, і різні оцінювачі не обов'язково погоджуються у своїх оцінках. Суза та ін., проте, показали зв'язок між ними та часом на ПР: речення, які вимагають менше часу для редагування, частіше позначаються оцінювачами як такі, що вимагають незначних зусиль.

Людські оцінки також вважаються найважливішим показником у великомасштабних оцінках МП. Однак такі оцінки є трудомісткими і тому неможливі в ситуаціях, коли їх потрібно виставляти швидко та часто.

Для більш трудомістких оцінок було розроблено певні автоматичні показники. Хоча специфіка метрик різниться, у загальних рисах вони порівнюють зміни на рівні слів між необробленою версією МП і постредагрованою версією на основі відповідності рядків. Одним із найбільш часто використовуваних показників спеціально для оцінювання ПР є «Частота редагування перекладу, орієнтованого на людину» або ЧРПОЛ [85].

Ця метрика порівнює машинні та постредаговані версії перекладів та обчислює мінімальну кількість змін на рівні слів між ними. Ці зміни, які називаються операціями редагування, можуть бути видаленнями, вставками

чи замінами слів або змінами порядку слів. Потім кількість операцій редагування ділиться на кількість слів у постредагованому тексті, що дає оцінку на рівні речення, яка називається відстанню редагування. Оцінка ЧРПОЛ 0 означає, що жодних змін не було внесено, а оцінка 1 означає, що все речення було переписано. Для деяких мов було створено розширення для розпізнавання основ слів, синонімів і парафраз. Як альтернативу було запропоновано поєднання взаємопов'язаних операцій редагування (наприклад, редагування роду атрибутивного прикметника через зміну іменника) замість обробки кожного редагованого слова окремо [25].

Перевага ЧРПОЛ та інших подібних показників полягає в тому, що вони дозволяють швидко автоматизовано оцінювати кількість і приблизний тип редагувань незалежно від залучених мов. З іншого боку, незважаючи на те, що кореляція між цими показниками відстані редагування та часом або людськими оцінками вважається хорошою, вони не завжди точно відображають ці показники зусиль. Досліджуючи кореляцію між часом ПР та деякими показниками відстані редагування, Тацумі (2009) виявив, що ці два показники не завжди відповідають один одному, і запропонував деякі змінні, такі як довжина вихідного речення та структура, а також конкретні типи помилок як можливі пояснення.

Іншим можливим методом редагування є аналіз мережі вибору (АМВ). Цей підхід спочатку запропонував Кемпбелл (2000) як спосіб порівняння різних версій перекладу, створених кількома перекладачами, виходячи з припущення, що елементи вихідного тексту з кількома різними перекладами вказують на когнітивні труднощі. У контексті ПРМП цей метод досліджував О'Браєн (2005), який порівнював кілька версій пост-редакторів, щоб виявити випадки, коли їхні правки створювали кілька різних варіантів. Кінгс (2001, 536–537) і Енглунд Дімітрова [42, 26] також згадують кількість варіантів, доступних і розглянутих перекладачем або пост-редактором, як показники когнітивних зусиль.

У дещо іншому, але спорідненому підході, варіацію також досліджували Tatsumi et al. (2012), який досліджував, як часто різні пост-редактори створювали кілька послідовних версій ПР одного і того ж вихідного речення в краудсорсінговому ПР, і виявив, що більшість речень мали лише одну версію ПР. Те, як виконується письмове завдання з ПР, пропонує ще одну можливість перевірити потенційні зусилля. Як показник зусиль Крінгс розглядає лінійність письма, що означає, як довго триває процес письма без перерви.

Крім того, вивчення процесу запису як натискань клавіш, записаних за допомогою клавіатурного журналу, дає інформацію про технічні зусилля. Вимірювання натискань клавіш, використаних пост-редактором, говорить нам, скільки зусиль було потрібно докласти для введення виправлень.

Однак Енглунд Дімітрова [42, 75] стверджує, що хоча клавіатурний журнал дає змогу слідкувати за такими шаблонами, як паузи, сегментація та перегляди, і, отже, робити певні висновки щодо когнітивних процесів, фактичний набір тексту не є «домінуючим заняттям» під час перекладу чи ПР: Більша частина часу йде на інші завдання, наприклад на читання. Тим не менш, цей тип даних дає змогу певною мірою відстежувати, коли під час процесу приймається рішення та чи виникають пов'язані з ним проблеми. Хоча, як зазначає Крінгс, немає необхідного зв'язку між обсягом редагування (або кількістю редагувань), зроблених пост-редактором, і кількістю потенційних альтернатив, що розглядаються, що означає, що когнітивні зусилля не обов'язково очевидні.

Паузи, виявлені в даних клавіатурного журналу, записаних під час ПР, привернули увагу як спосіб виявлення потенційних проблем і, отже, когнітивних зусиль. О'Брайен (2005) обговорює аналіз вибіркового даних, який показує кореляцію між певними функціями вихідного тексту, визначеними як потенційно складні, та паузами, що свідчить про збільшення когнітивних зусиль під час їх подолання. З іншого боку, наступне дослідження О'Брайена показало, що існують труднощі у зв'язку між місцем і тривалістю пауз і когнітивною обробкою.

У той час як О'Браєн і більша частина попередніх досліджень включають визначення довгих пауз, Лакрузом та ін. [65] був запропонований інший підхід, який використовує кластери коротких пауз у відредагованих реченнях. Гіпотеза, яка лежить в основі цього підходу, полягає в тому, що речення, які вимагають більших когнітивних зусиль для ПР, міститимуть більшу щільність коротких пауз, ніж речення, які потребують невеликих зусиль.

Однак інтерпретувати паузи важко, оскільки точно невідомо, що відбувається під час періоду бездіяльності на клавіатурі. Наприклад, Енглунд Дімітрова [42, 27–28] зазначає, що хоча планування та вирішення проблем під час перекладу призводять до пауз, пауза також може вказувати на те, що перекладач читає та оцінює вже написане. Алвес та ін. [19, 129] також називає як можливі причини пауз планування списків, консультації із зовнішніми ресурсами щодо альтернативних варіантів перекладу, оцінку вже створеного тексту або читання нового тексту.

Розвиток технології стеження за очима також дозволив використовувати дані погляду для вимірювання зусиль. Трекер використовує інфрачервоне світло, відбите від ока людини, яка дивиться на екран, щоб визначити, куди ця людина дивиться, а процес читання можна перевірити, відстежуючи рухи очей читача на екрані. Загальне припущення полягає в тому, що рухи очей відображають когнітивні процеси під час читання, і що місце, де фіксується погляд читача, вказує на фокус уваги [51, 10–11]. Крім того, припускається, що велика тривалість фіксацій або поява кількох фіксацій в одному місці (наприклад, слові) вказує на збільшення когнітивних зусиль [31, 138]. Зазвичай використовуються такі показники: кількість фіксації, яка відображає кількість разів, коли погляд читача фіксується на тому самому слові чи сегменті, і середня або загальна тривалість фіксації, яка відображає, як довго тривали комбіновані фіксації.

У дослідженнях, пов'язаних з читанням вголос результатів МП, відстеження очей використовувалося для дослідження зв'язку між зусиллям і

якістю МП шляхом порівняння зусиль, виміряних за допомогою даних погляду, з оцінками якості МП, даної людиною або системами автоматичного вимірювання якості МП. У дослідженнях ПРМП відстеження очей використовувалося для порівняння відмінностей у фіксаціях під час постредагування та ручного перекладу. Carl et al. виявили, що кількість і тривалість фіксацій вказують на більше зусилля з боку ПТ під час ПРМП. Зосереджуючись на когнітивних зусиллях, Vieira [96] використовував кількість і тривалість фіксації для визначення потенційних особливостей ВТ, що призводять до збільшення зусиль. Зростаючий інтерес до збору даних для оцінки зусиль РП призвело до розробки різноманітних інструментів, які містять різні функції для запису даних клавіатури, і час ПР, іноді в поєднанні з даними стеження за очима або оцінками людини.

Ключова мета збору даних для вимірювання зусиль ПР полягає в пошуку способів потенційного зменшення зусиль. Визначення того, як конкретні функції ВТ і МП пов'язані з зусиллям ПР, може допомогти створити технічні способи зменшення зусиль, а також передбачити зручність використання МП. Як зазначає Крінгс, випадки, коли зусилля з ПР є особливо високими або особливо низькими, становлять особливий інтерес, і детальне дослідження залучених функцій слугуватиме основою для прийняття рішень.

1.3. Принципи класифікації помилок машинного перекладу

На роботу з ПР, природно, значною мірою впливає якість МП: недоліки або помилки в тексті машинного перекладу потрібно виправляти, що зумовлює докладання зусиль.

Помилки МП ідентифікуються та визначаються за допомогою дій пост-редактора, а внесені правки розглядаються як відображення помилок. Наприклад, якщо пост-редактор змінює порядок певних слів у реченні, таке редагування вказує на помилку порядку слів у МП. Якщо постредактор замінює одне слово іншим, це відображає неправильно перекладене слово в

МП. Порівнюючи відповідні слова, можна, наприклад, додатково класифікувати відповідну помилку, встановити, чи належить вставлене слово до того самого класу слів (іменник, дієслово тощо), що й видалене. Хоча величезна кількість помилок у МП, безумовно, впливає на зусилля ПР, не всі помилки однакові.

Такі автори, як Vensoussan і Rosenhouse [24], показали, що деякі помилки є більш критичними для значення речення в цілому, а моделі оцінювання якості перекладу зазвичай розрізняють різні рівні серйозності помилок, такі як незначні, серйозні та критичні помилки. Розрізнення незначних і великих помилок у МП також з'являються вже в ранніх роботах, заснованих на практичному досвіді постредакторів у МП. Наприклад, Грін описує незначні помилки як ті, що пов'язані з відсутніми означальними артиклями, неправильними прийменниками, особовими займенниками або неправильно перекладеними іменниками, тоді як серйозні помилки включають дослівний переклад ідіом, помилки у приналежності слова до частини мови тощо.

Питання про те, чому різні помилки МП вимагатимуть різної кількості зусиль ПР, також піднімає Krings. Деякі помилки можна легко виявити, і їх виправлення потребуватиме лише кількох операцій, тоді як для інших може знадобитися як більш інтенсивна когнітивна обробка, так і більш детальне переписування. Ще важливішим є той факт, що кількість переписування не обов'язково дорівнює кількості зусиль, необхідних для виявлення помилки та вирішення способу її виправлення. Деякі помилки можна легко виявити, але виправлення вимагатимуть застосування кількох технічних операцій, тоді як інші можуть вимагати значних когнітивних зусиль, хоча виправлення вимагає меншої технічних операцій. Відповідно до Krings, у таких випадках як вирішальний фактор треба розглядати кількість когнітивних зусиль.

Щоб дослідити це питання, Темнікова запропонувала типологію помилок спеціально для класифікації помилок МП з точки зору когнітивних зусиль. Ця класифікація визначає 10 типів помилок, заснованих на попередній класифікації помилок МП Вілара [97], і ранжує типи помилок відповідно до

передбачуваних когнітивних зусиль ПР. Рейтинг базується на дослідженнях, пов'язаних з когнітивною моделлю читання, оперативною пам'яттю та виявленні помилок у письмовій мові, а також на експериментах із ПР. Класифікація включає такі типи помилок, упорядкованих від найпростіших до найскладніших: 1) неправильна форма правильного слова (морфологічна помилка), 2) неправильний стилістичний синонім, 3) неправильне слово, 4) зайве слово, 5) пропущене слово, 6) помилково перекладені ідіоматичні вирази, 7) неправильна пунктуація, 8) відсутність пунктуації, 9) помилка порядку слів на рівні слова та 10) помилка порядку слів на рівні фрази [91, 3488].

Цей рейтинг потім досліджується з використанням даних попереднього експерименту ПР. Темникова стверджує, що в спрощених текстах, які, як було встановлено раніше, вимагали менше зусиль (вимірюваних часом ПР та відстанню редагування), було виявлено менше типів помилок, які вважаються більш когнітивно складними, ніж у більш складних текстах. Однак слід зазначити, що когнітивні зусилля можуть бути не єдиним аспектом, який полегшує морфологічні помилки, ніж помилки порядку слів, оскільки як час ПР, так і відстань редагування також відображають технічні зусилля.

Дещо іншу класифікацію використовують Lacruz та ін. з метою надання «простої когнітивної класифікації помилок МП». Класифікація базується на рубриці оцінювання, яка використовується при сертифікації перекладачів. Класифікація, запропонована Lacruz et al. містить п'ять типів помилок: неправильний переклад, пропуск або додавання, синтаксис, форма слова та пунктуація. Однак це не пропонується як просте ранжування помилок від найбільш суттєвих до найменш суттєвих. Слід також враховувати різницю між механічними помилками та помилками трансфера. Механічні помилки визначаються як помилки, які не впливають на значення або можливість використання ПТ і можуть бути легко розпізнані без перевірки ВТ, тоді як помилки трансфера впливають на значення ПТ.

Що стосується ПРМП, Lacruz et al. висувують гіпотезу про те, що помилки трансферу передбачають вищі когнітивні зусилля, ніж механічні помилки, але зазначають, що помилки в кожній із запропонованих категорій можуть бути або механічними, або помилками трансферу, залежно від контексту. Ця категорія досліджується з використанням даних про паузацію, оцінки, надані пост-редакторами, і відстані редагування як індикаторів зусиль. Повідомлені результати показують, що показники посилення зусиль насправді найбільше корелюють з помилками, класифікованими як помилки трансферу, і помилками, класифікованими як неправильні переклади та пропуски чи доповнення.

Зусилля ПР, пов'язані з конкретними помилками МП та операціями редагування, були досліджені Поповіц та ін. [78]. Дослідники зосередилися на п'яти типах редагувань – редагування форм слів, заміна слів, додавання, пропуски та зміна порядку слів – і проаналізували розбіжності, виявлені за допомогою інформації про час ПР для вимірювання часових зусиль, і людських оцінок для вимірювання когнітивних зусиль. Аналіз показує, що на когнітивні зусилля, з точки зору людської оцінки, в основному впливає зміна порядку та неправильно перекладені слова, а виправлення неправильно перекладених слів займає найдовший час після редагування (.

Незважаючи на те, що проведені дослідження продемонстрували залежність між типом помилок МП та зусиллям на ПР, з оглядом на досить обмежену кількість вихідних і цільових мов, не зовсім зрозуміло, чи можна узагальнити ці класифікації для різних мов.

Ще одне питання, пов'язане з помилками МП і зусиллям ПМ, полягає в тому, чи пов'язані певні особливості ВТ з потенційно збільшеним зусиллям ПР. Було встановлено, що певні характеристики ВТ є проблематичними для систем МП, що впливає на якість МП і, отже, на зусилля, пов'язані з ПРМП. Такі ознаки називають індикаторами перекладності (або негативними індикаторами перекладаності. Термін, використаний О'Браєном, є більш описовим, оскільки особливості негативно впливають на перекладність.

Більшість досліджень, пов'язаних із цими функціями, зосереджено на англійській мові, і вони можуть певною мірою залежати від відповідних мов і систем МП, хоча Бернт і Гданець стверджують, що загальні принципи, ймовірно, можуть бути застосовані до різних мов.

Часто згадувані особливості, що впливають на можливість машинного перекладу, стосуються довжини та структури речення. Проблематичними можуть бути як дуже довгі, так і дуже короткі речення: довгі речення важко розібрати, а короткі речення можуть бути неоднозначними через обмежений контекст. З точки зору структури речення, неповні речення, у яких відсутні предикат або обов'язкові компоненти предиката, а також наявність сурядних сполучників також вважаються проблематичними для МТ [24; 94]. Вплив цих особливостей також спостерігався в дослідженнях з ПР. Наприклад, досліджуючи зусилля з ПР шляхом порівняння часу ПР з кількістю редагувань, було встановлено, що як дуже довгі, так і дуже короткі речення, як правило, займають більше часу для редагування, ніж можна було б передбачити за кількістю внесених редагувань.

Tatsumi and Roturier [88] також виявили, що неповні речення, а також складні та складнопідрядні речення пов'язані з більшою тривалістю ПР. Інші особливості ВТ, що негативно впливають на машинний переклад, включають комбінації певних потенційно неоднозначних частин мови, таких як власні іменники, іменникові сполуки, нефінітні форми дієслів; або певні категорії словосполучень, наприклад, словосполучення з прийменниками або словосполучення, які складаються із ланцюгів іменників; і особливо їх комбінації, такі як словосполучення, які складаються з кількох послідовних іменників або прийменникових; або фрази, в яких відсутні знаки пунктуації [88; 24].

Висновки до розділу I

Оцінка результатів МП відбувається на основі оцінки якості результатів МП. Розрізняють рівень "досить хорошої" якості, який визначається як зрозумілий і точний, що передає зміст вихідного тексту, але є не обов'язково граматично або стилістично досконалий. Цей рівень припускає семантичне спотворення вихідного тексту, додану або опущену інформацію, що може призводити до наявності образливого або недоречного змісту.

Другий рівень - це "якість, придатна для публікації", аналогічна тій, що очікується від людського перекладу. Крім зрозумілості й точності, такий переклад також має бути граматично і стилістично правильним.

Ще один спосіб провести відмінність між різними типами цілей ПР - визначити рівень необхідного втручання людини у результати МП: швидкий, мінімальний і повний рівні ПР. Швидке ПР - це просто перевірка на правильність, щоб переконатися у відсутності перекручувань або образливого змісту, мінімальне ПР підкреслює смисл і читабельність, але не очікується, що вибір мовних засобів та стилю буде ідеальним, і, зрештою, повне ПР гарантує правильність граматики, вибору мовних засобів, термінології, стилю та озвучування.

Ключове питання в оцінці ефективності ПРМП як практики стосується того, скільки когнітивних зусиль це вимагає, особливо порівняно з перекладом, здійснюваним людиною. Ключовими питаннями для дослідження ПР є як виміряти зусилля на ПР, як їх порівняти з зусиллями на переклад і як їх можна зменшити, що вимагає класифікації недоліків (помилки) МП з метою оптимізації процесу ПР.

Типологія помилок МП Темнікової ранжує типи помилок відповідно до передбачуваних когнітивних зусиль ПР.

Класифікація включає такі типи помилок, упорядкованих від найпростіших до найскладніших: 1) неправильна форма правильного слова (морфологічна помилка), 2) неправильний добір стилістичного синоніма, 3)

неправильне слово, 4) зайве слово, 5) пропущене слово, 6) помилково перекладені ідіоматичні вирази, 7) неправильна пунктуація, 8) відсутність пунктуації, 9) помилка порядку слів на рівні слова та 10) помилка порядку слів на рівні словосполучення (Темникова 2010, 3488).

Класифікація, запропонована Lacruz et al. містить п'ять типів помилок: неправильний переклад, пропуск або додавання, синтаксис, форма слова та пунктуація.

Класифікація перекладацьких помилок не може бути зведена до ранжування помилок від найбільш суттєвих до найменш суттєвих. Слід також враховувати різницю між механічними помилками та помилками передачі змісту ВТ. Механічні помилки визначаються як помилки, які не впливають на значення або можливість використання ПТ і можуть бути легко розпізнані без звертання до ВТ, тоді як помилки передачі змісту впливають на значення ПТ. Результати показують, що показники посилення зусиль насправді найбільше корелюють з помилками, класифікованими як помилки передачі змісту, і помилками, класифікованими як неправильний порядок слів, пропуски чи доповнення.

Проблеми перекладу можуть бути зумовлені і синтаксичними особливостями ВТ. Довгі речення важко розібрати, а короткі речення можуть бути неоднозначними через обмежений контекст. З точки зору структури речення, неповні речення, у яких відсутні предикат або обов'язкові компоненти предиката, а також наявність сурядних сполучників також вважаються проблематичними для МТ.

Крім того, передбачуваними є помилки культурологічного плану. Перекладач-людина, так само як і коректор, спираються на загальні позалінгвальні знання про культури вихідної мови та мови перекладу, а також про відмінності між ними. Це ті знання, якими не володіють системи МП.

РОЗДІЛ II

АНАЛІЗ ПОМИЛОК МАШИННОГО ПЕРЕКЛАДУ

Передперекладацький аналіз ВТ, який передує етапу аналізу результатів МП та класифікації помилок, націлений на виділення лінгвальних та функціональних характеристик ВТ, що дозволяє спрогнозувати потенційні труднощі перекладу текстів з оглядом на жанрову специфіку.

2.1. Передперекладацький аналіз ВТ

Передперекладацький аналіз тексту, який використовується у рамках даної праці, співвідноситься з загальними принципами перекладацького аналізу тексту, який застосовується в перекладознавстві, та представляє собою поєднання принципів лінгвістичний підходу, орієнтованого на освоєння мовних особливостей тексту оригіналу та труднощів їх передачі під час перекладу (більшою мірою лексико-грамматичних) та функціонального, який враховує природу тексту оригіналу, комунікативну спрямованість та характерні ознаки, релевантні для перекладу.

При функціональному підході метою попереднього аналізу буде визначення деяких вихідних параметрів тексту, які мають визначати доміанти перекладу - основні ознаки тексту оригіналу, куди слід насамперед звертати увагу під час перекладу.

Функціональний підхід передбачає, крім того, встановлення факту наявності у ВТ культурноспецифічних компонентів, що зумовлює необхідність застосування при їх перекладі принципів динамічної, а не денотативної еквівалентності з метою прагматичної адаптації.

Така комбінація підходів до аналізу ВТ дозволяє спрогнозувати труднощі перекладу взагалі та з урахуванням специфіки МП зокрема.

Офіційно-ділове письмове мовлення, до якого належить жанр «офіційний звіт», який обраний матеріалом дослідження у межах даної праці,

в будь-якій мовній культурі націлено на обслуговування основних функцій права. Право регулює відносини між державами (міжнародне право), між організаціями, між юридичними та приватними особами.

Правові відносини потребують документального закріплення, бо тільки записана (на папері чи іншому носії) регламентована інформація набуває юридичної сили. Єдині, інтернаціональні вимоги, що висуваються до службової інформації, - це об'єктивність, актуальність, аргументованість, повнота змісту. Ці вимоги демонструють тексти офіційних документів. Універсальні властивості текстів офіційно-ділового стилю - наслідок універсальності завдань, які він покликаний вирішувати як інструмент ділового спілкування, мовний засіб фіксації (документування) управлінської, ділової, службової інформації.

Жанр «офіційний звіт», який є різновидом офіційно-ділового функціонального стилю, за комунікативною метою належить до інформативних жанрів та визначається як повідомлення, доповідь про свої дії, роботу.

За визначенням Т.В. Матвєєвої, звіт – «інформаційний жанр офіційно-ділового стилю мовлення, офіційне розгорнуте повідомлення про виконану роботу відповідальної посадової особи, зборів, організації» [цитується за 14]. Звітом також називають «документ, що містить відомості про результати діяльності за певний період часу та поданий керівнику структурного підрозділу або вищому органу» [там саме].

Змістовно жанр звіту ґрунтується на фактах, що демонструють хід та результати виконаної роботи. Ці факти групуються у певну логічну систему, співвідносно з попереднім планом роботи, і може бути оформлені як графіки, схеми, діаграми, таблиці.

Межі жанру пов'язані з поняттями початок-кінець звітного періоду з акцентом на результативності дій особи, яка пише звіт. Це монологічний, авторський, переважно письмовий текст.

Функція офіційно-документального стилю - обслуговування сфери офіційно-ділових відносин, тобто відносин, що виникають між органами держави, між організаціями або всередині їхніх, між організаціями та приватними особами в процесі їхньої виробничої, господарської, юридичної діяльності.

Для текстів офіційного звіту ОБСЄ притаманні дві композиційно-мовленнєві форми: розповідь та опис.

Основними характеристиками звітів ОБСЄ є:

- точність викладу, що виключає двозначність;
- детальність викладу;
- стереотипність;
- стандартизованість викладу;
- об'єктивність;
- логічність.

У соціальному плані офіційний звіт одночасно виконує кілька функцій - як загальних, так і приватних.

До загальних функцій документа належить:

- інформативна (документ створюється для збереження інформації);
- соціальна (документ визначається тією чи іншою соціальною потребою і, отже, є соціально значущим);

- комунікативна (документ виступає як засіб зв'язку між установами або установами та приватними особами);

- культурна (документ закріплює і передає культурні традиції).

До спеціальних функцій документа можна віднести такі:

- управлінська (документ являє собою інструмент управління);
- правова (документ закріплює правові норми);
- функція історичного джерела (документ виступає як джерело історичних відомостей про розвиток суспільства).

Ці функції документа - інтернаціональні й визначають спільні для різних мовних культур вимоги до документа:

- дотримання норм офіційно-ділового етикету;
- лаконічність та інформативність змісту;
- об'єктивність інформації;
- структурованість викладу;
- стандартизація та уніфікація мовних і текстових засобів.

Правовий статус офіційної комунікації зумовлює характер змісту документів, їхню мову і стиль. Офіційним автором і одержувачем є колективний суб'єкт.

Під час перекладу текстів звітів ОБСЄ особливу роль відіграє знання мовних засобів, що утворюють функціонально-стилістичну норму даного стилю.

Традиційно, відповідно до рівнів мови, ці засоби можна поділити на лексичні, морфологічні та синтаксичні.

Лексичні особливості офіційно-документального стилю, крім нейтральних і загальнокнижкових слів, включають професійну (дипломатичну, військову, бухгалтерську тощо) термінологію: *funding for state services and social benefits payments, including budgets, shelling, crossfire, attacks, ceasefire*.

Для лексики офіційного стилю характерне також використання скорочень і аббревіатур (скорочених назв державних і громадських організацій): *the Special Monitoring Mission to Ukraine (SMM), the Anti-Terrorist Operation (ATO), the Ukrainian Armed Forces (UAF), the Security Service of Ukraine (SBU)*.

Офіційне мовлення відображає не індивідуальний, а соціальний досвід, тому для нього характерна гранично узагальнена лексика. Перевага надається родовим, а не видовим поняттям: *population, authorities, individuals, persons with disabilities, civilians*.

Лексика офіційно-документального стилю характеризується повною відсутністю жаргонізмів, просторічних слів, діалектизмів і слів з емоційно-експресивним забарвленням.

До морфологічних особливостей офіційно-документального ФС належить його виразна номінативність, широке вживання віддієслівних іменників; іменні словосполучення, які надають тексту офіційної тональності:

difficulties in accessing information on the relevant procedure, the restrictions on freedom of movement, due to the lengthy process and security concerns coupled with public transport limitations from non-government controlled areas...

Для офіційно-документального стилю характерний ускладнений синтаксис. Складні речення переважають над простими: просте речення не може відобразити послідовність фактів, що підлягають розгляду. Серед складних речень лідирують складнопідрядні з підрядними умовними:

Monitoring activities conducted by the SMM have found that the Temporary Order, and the permit system established through this order, have been inconsistently implemented which has led to restrictions on freedom of movement and general confusion over sanctioned travel across the contact line. In particular, the SMM has observed that local authorities implementing the permit system might grant passage whether or not a permit is provided or, in alternative, block passage even if the person bears a permit.

Поширеними є пасивні конструкції: *According to customary international law all sides to a conflict are requested to take steps to ensure the safety and the protection of civilians in the areas of hostilities.*

Finally, Article 33 of the Constitution of Ukraine establishes that restrictions on freedom of movement may only be established by law. The SMM observes that the Temporary Order has not been registered with the Ministry of Justice of Ukraine and the exact status and nature of the order remains unclear.

Особливістю синтаксису офіційно-ділового стилю є переважне використання непрямого мовлення.

Гранично узагальнений, абстрактний метод відображення дійсності визначає використання абстрактних лексичних одиниць:

restrictions on freedom of movement, conflict-affected areas, serious concerns, protection of civilians, inherent dangers, ongoing hostilities.

З оглядом на застосовані підходи перекладацького аналізу, слідом за Цатуровою та Каширіною [5], виділяємо два роди критеріїв оцінки якості перекладів: прагматичні, орієнтовані на оцінювання ступеня збереження комунікативної установки оригінального тексту у перекладі, і лінгвістичні, пов'язані з відповідністю оригіналу.

Пропонуємо диференціювати такі помилки МП. Функціонально-змістовні помилки, які є результатом некоректного трансферу змісту ВТ та виявляються у спотворенні, неточності, неясності вихідної інформації.

Функціонально нормативні помилки виникають внаслідок порушення граматичних, стилістичних, узуальних норм МП. Виділяємо структурно-синтаксичні, стилістичні, нормативно-узуальні помилки перекладу. Примітно, що функціонально-змістовні помилки не завжди очевидні без звернення до вихідного тексту, в той час як функціонально-нормативні, спричинені порушенням норм сполучуваності МП, зазвичай ідентифікуються в текстовій тканині без звернення до тексту оригіналу.

Окремо виділяємо культурологічні помилки, зумовлені буквальним перекладом культурнозумовлених компонентів ВМ, без застосування лінгвокультурної адаптації вихідного культурноспецифічного феномена.

Ще одна виділена категорія графічного рівня – коректність оформлення, з урахуванням нормативних вимог ПМ, звідси помилка некоректного оформлення.

2.2 Зіставний аналіз вихідних текстів та текстів перекладу

Зіставний аналіз вихідних та перекладених текстів, виконаних за допомогою сервісів Google Translate та DeepL Translate, дав змогу класифікувати такі помилки:

Функціонально-змістовні помилки репрезентовані спотворенням референційного змісту вихідного повідомлення:

Their protection and integrity are our priority –

Їхній захист та чесність є нашим пріоритетом (Google Translate, DeepL Translate) – замість, наприклад, недоторканність.

Таку помилку в аналізованих перекладах демонструють обидва сервіси, проте це єдина зафіксована помилка цього типу у межах матеріалу дослідження.

Найбільш репрезентативними є функціонально-нормативні помилки. Неправильний добір варіантних відповідностей призводить до узуальних помилок у перекладах:

OSCE SMM Acting Head of Mission refutes claims and denounces persecution of national Mission members, demands immediate and unconditional release of those deprived of their liberty. –

Діючий голова місії СММ ОБСЄ спростовує заяви та засуджує переслідування національних членів місії, вимагає негайного та безумовного звільнення позбавлених волі (Google Translate).

Виконуюча обов'язки голови СММ ОБСЄ спростовує заяви та засуджує переслідування національних членів Місії, вимагає негайного та безумовного звільнення позбавлених волі (DeepL Translate)

– замість місцевих та свободи.

In this context, and with the objective to address security threats related to the crisis, Ukrainian authorities adopted, inter alia, a series of measures intended to regulate travel into and out of the Anti-Terrorist Operation (ATO) zone in the Donbas. –

У цьому контексті та з метою подолання загроз безпеці, пов'язаних з кризою, українська влада вжила, зокрема, низку заходів, спрямованих на регулювання поїздок в зону проведення антитерористичної операції (АТО) на Донбасі та з неї (Google Translate).

У цьому контексті та з метою протидії загрозам безпеці, пов'язаним з кризою, українська влада прийняла, серед іншого, низку заходів, спрямованих на регулювання в'їзду в зону проведення антитерористичної операції (АТО) на Донбасі та виїзду з неї (DeepL Translate)

– замість У зв'язку з цим та низку заходів, спрямованих на регулювання пересувань в районі проведення Антитерористичної операції (АТО) на Донбасі.

OSCE Chairman-in-Office and Secretary General condemn intimidation and detention of OSCE staff in Donetsk and Luhansk –

Діючий голова та генсек ОБСЄ засуджують залякування та затримання співробітників ОБСЄ в Донецьку та Луганську – замість чинний, що є кращим варіантом із позицій сучасної української мови. Крім того, скорочення «генсек» має розмовний відтінок, більш доцільним із стилістичної точки зору можна вважати переклад словосполученням «Генеральний секретар» (Google Translate).

Діючий голова та Генеральний секретар ОБСЄ засуджують залякування та затримання співробітників ОБСЄ в Донецьку та Луганську (DeepL Translate)

– замість чинний, що є кращим варіантом із позицій сучасної української мови.

...I am extremely proud and impressed by the professionalism, commitment and dedication they have demonstrated – and continue to demonstrate - in often tense and volatile situations,” Secretary General Schmid said –

...Я надзвичайно пишаюся та вражений професіоналізмом, відданістю та відданістю, які вони продемонстрували – і продовжують демонструвати – у часто напружених та нестабільних ситуаціях», – сказав Генеральний секретар Шмід (Google Translate).

...Я надзвичайно пишаюся і вражена професіоналізмом, відданістю і самовідданістю, які вони продемонстрували - і продовжують демонструвати - у часто напружених і нестабільних ситуаціях", - сказала Генеральний секретар Шмід (DeepL Translate) –

замість, наприклад, завзятістю та відданістю.

"We will continue to support international and national mission members, both those evacuated from Ukraine and remaining in the country," she underscored

– «Ми продовжуватимемо підтримувати учасників міжнародних і національних місій, як евакуйованих з України, так і тих, хто залишився в країні», – підкреслила вона (Google Translate) – замість членів.

While those discussions continue, the SMM will maintain its administrative status as an OSCE field operation, and continue to carry out functions including ensuring the safety and security of mission members, assets and premises –

Поки триватимуть ці обговорення, СММ зберігатиме свій адміністративний статус польової операції ОБСЄ та продовжуватиме виконувати функції, включаючи забезпечення безпеки та безпеки членів місії, активів і приміщень (Google Translate) - замість, наприклад, безпеки та захищеності.

In 2021 alone, the monitoring teams carried out nearly 18,000 patrols and facilitated close to 400 "windows of silence", enabling the repair and maintenance of critical civilian infrastructure facilities such as water, gas and electricity networks benefitting civilians on both sides of the contact line in eastern Ukraine –

Лише у 2021 році групи моніторингу здійснили майже 18 000 патрулів і створили близько 400 «вікон тиші», що дозволило ремонтувати та підтримувати критичні об'єкти цивільної інфраструктури, такі як водо-,

газові та електромережі, що принесло користь цивільним особам по обидва боки лінії зіткнення. на сході України (Google Translate) -замість патрулювань.

Як бачимо із наведеної кількості помилок, Google Translate демонструє гірші результати.

Структурно-синтаксичні помилки зумовлені застосуванням буквального переклад словосполучень. Відсутність застосування трансформацій граматичної структури вихідного повідомлення (заміни частин мови) призводить до порушень граматичної структури мови перекладу:

Their protection and integrity are our priority –

Їхній захист та чесність є нашим пріоритетом (Google Translate)

Їхній захист і недоторканність є нашим пріоритетом (DeepL Translate)

– замість їх захист.

I had the privilege to see their work first hand during my visits to Ukraine –

Я мав честь побачити їхню роботу на власні очі під час моїх візитів в Україну (Google Translate & DeepL Translate) – замість своїх візитів

With 1,291 mission members (814 international and 477 national staff), the SMM is by far the biggest mission in the OSCE –

З 1291 членом місії (814 міжнародних і 477 національних співробітників) СММ є найбільшою місією в ОБСЄ (Google Translate) – замість «Персонал СММ, яка є найбільшою місією в ОБСЄ, налічує 1 291 особу (814 міжнародних та 447 місцевих співробітників)».

The OSCE Project Co-ordinator in Ukraine continues to fulfil its mandated tasks, including a focus on educational activities on significantly increased risks to civilians in Ukraine from mines, abandoned ordnance and other explosive remnants of war –

Координатор проектів ОБСЄ в Україні продовжує виконувати покладені на нього завдання, включно з акцентом на просвітницькій

діяльності щодо значного збільшення ризиків для цивільного населення в Україні від мін, покинутих боєприпасів та інших вибухонебезпечних пережитків війни (Google Translate).

Замість «Координатор проектів ОБСЄ в Україні продовжує виконувати доручені йому завдання згідно зі своїм мандатом, зокрема зосереджуючи увагу на просвітницьких заходах серед цивільного населення в Україні...»

Chairman-in-Office and Secretary General expressed regret that no consensus reached on extension of mandate of Special Monitoring Mission to Ukraine –

Діючий голова та Генеральний секретар висловили жаль, що не досягнуто консенсусу щодо продовження мандату Спеціальної моніторингової місії в Україні (Google Translate)

Діючий голова та Генеральний секретар висловили жаль, що не було досягнуто консенсусу щодо продовження мандату Спеціальної моніторингової місії в Україні (DeepL Translate)–

замість висловили жаль щодо недосягнення консенсусу для продовження дії мандата СММ в Україні

Останній приклад демонструє невідповідність тексту перекладу (ТП) стилістичним вимогам офіційно-ділового стилю, якому в українській мові властива номінативність.

Серед функціонально-нормативних помилок виділяємо стилістичні помилки, які є результатом невідтворення стилістичних особливостей вихідного тексту (ВТ)

“I deeply regret that we could not reach agreement on the extension of the Special Monitoring Mission’s mandate due to the position of the Russian Federation.... –

“Глибоко шкодую, що через позицію Російської Федерації ми не змогли дійти згоди щодо продовження мандата Спеціальної моніторингової місії...” (Google Translate) – опущення підмета сприяє емпіфізації мовлення, що не

узгоджується із стилістичними особливостями офіційно-ділового стилю тексту оригіналу.

5. Google Translate демонструє відтворення (відсутність заміни) графічних параметрів ПТ, якій не замінює лапки з урахуванням нормативних вимог оформлення прямої мови в українському мовленні.

Найрозповсюдженішою помилкою у межах аналізованого матеріалу є неправильний добір варіантних відповідностей, що призводить до функціонально-нормативних узуальних помилок у перекладах, які складають приблизно однакові відсоткові показники – 50 % від загальної кількості помилок, які зробив DeepL Translate та 46% від загальної кількості помилок Google Translate. При цьому DeepL Translate демонструє менше помилок у зрівнянні із Google Translate –34% та 66% від загальної кількості помилок, які зробили обидва сервери, відповідно.

Друге місце посідає буквальний переклад словосполучень, відсутність застосування трансформацій граматичної структури вихідного повідомлення (заміни частин мови), що призводить до функціонально-нормативних помилок – структурно-синтаксичних, які демонструють порушення граматичної структури мови перекладу. Google Translate перемагає DeepL Translate за кількістю помилок – 63% проти 37%.

Найменш розповсюдженими помилками виявилися функціонально-змістовні помилки, які є результатом спотворення референційного змісту вихідного повідомлення – такі помилки зробили обидва сервіси перекладу - та спотворення стилістичних особливостей ВТ – стилістична помилка Google Translate.

Проведений аналіз демонструє значно меншу кількість помилок, зроблених DeepL Translate у порівнянні із Google Translate, що свідчить про кращу якість перекладу.

Співвідношення типів перекладацьких помилок сервісі DeepL Translate Google Translate наведено у діаграмах 2.2.1 та 2.2.2.

Діаграма 2.2.1

Співвідношення перекладацьких помилок МП, зроблених DeepL Translate (у %)

Діаграма 2.2.2

Співвідношення перекладацьких помилок МП, зроблених Google Translate (у %)

Висновки до розділу II

Офіційно-ділове письмове мовлення, до якого належить жанр «офіційний звіт», який обраний матеріалом дослідження у межах даної праці, в будь-якій мовній культурі націлено на обслуговування основних функцій права. Право регулює відносини між державами (міжнародне право), між організаціями, між юридичними та приватними особами.

Лексичні особливості офіційно-документального стилю, крім нейтральних і загальнокнижкових слів, включають професійну (дипломатичну, військову, бухгалтерську тощо) термінологію.

Для лексики офіційного стилю характерне також використання скорочень і абревіатур (скорочених назв державних і громадських організацій).

Офіційне мовлення відображає не індивідуальний, а соціальний досвід, тому для нього характерна гранично узагальнена лексика. Перевага надається родовим, а не видовим поняттям.

Лексика офіційно-документального стилю характеризується повною відсутністю жаргонізмів, просторічних слів, діалектизмів і слів з емоційно-експресивним забарвленням.

До морфологічних особливостей офіційно-документального ФС належить його виразна номінативність, широке вживання віддієслівних іменників; іменні словосполучення, які надають тексту офіційної тональності.

Для офіційно-документального стилю характерний ускладнений синтаксис. Складні речення переважають над простими: просте речення не може відобразити послідовність фактів, що підлягають розгляду. Серед складних речень переважають складнопідрядні з підрядними умовними, поширеними є пасивні конструкції.

Диференціюємо такі помилки МП. Функціонально-змістовні помилки, які є результатом некоректного трансферу змісту ВТ та виявляються у спотворенні, неточності, неясності вихідної інформації.

Функціонально нормативні помилки виникають внаслідок порушення граматичних, стилістичних, узуальних норм МП. Вирізняємо структурно-синтаксичні, стилістичні, нормативно-узуальні помилки перекладу. Примітно, що функціонально-змістовні помилки не завжди очевидні без звернення до вихідного тексту, в той час як функціонально-нормативні, спричинені порушенням норм сполучуваності МП, зазвичай ідентифікуються в текстовій тканині без звернення до тексту оригіналу.

Окремо виділяємо культурологічні помилки, зумовлені буквальним перекладом культурнозумовлених компонентів ВМ, без застосування лінгвокультурної адаптації вихідного культурноспецифічного феномена.

Ще одна виділена категорія графічного рівня – коректність оформлення, з урахуванням нормативних вимог ПМ, звідси помилка некоректного оформлення.

Функціонально-змістовні помилки репрезентовані спотворенням референційного змісту вихідного повідомлення. Таку помилку в аналізованих перекладах демонструють обидва сервіси, проте їх кількість не є дуже репрезентативною – 12,5% від загальної кількості помилок, зроблених DeepL Translate, та 7%, зроблених Google Translate.

Найбільш репрезентативними є функціонально-нормативні помилки. Їх відсоток від загальної кількості зафіксованих помилок МП складає 87,5% складає від загальної кількості помилок, зроблених DeepL Translate, та 86%, зроблених Google Translate Неправильний добір варіантних відповідностей призводить до узуальних помилок у перекладах:

Структурно-синтаксичні помилки зумовлені застосуванням буквального переклад словосполучень. Відсутність застосування трансформацій граматичної структури вихідного повідомлення (заміни частин мови) призводить до порушень граматичної структури мови перекладу.

Серед функціонально-нормативних помилок виділяємо стилістичні помилки, які є результатом невідтворення стилістичних особливостей вихідного тексту

Google Translate демонструє відтворення (відсутність заміни) графічних параметрів ПТ, якій не замінює лапки з урахуванням нормативних вимог оформлення прямої мови в українському мовленні.

Найрозповсюдженішою помилкою у межах аналізованого матеріалу є неправильний добір варіантних відповідей, що призводить до функціонально-нормативних узуальних помилок у перекладах, які складають приблизно однакові відсоткові показники – 50 % від загальної кількості помилок, які зробив DeepL Translate та 46% від загальної кількості помилок Google Translate. При цьому DeepL Translate демонструє менше помилок у зрівнянні із Google Translate –34% та 66% від загальної кількості помилок, які зробили обидва сервери, відповідно.

Друге місце посідає буквальний переклад словосполучень, відсутність застосування трансформацій граматичної структури вихідного повідомлення (заміни частин мови), що призводить до функціонально-нормативних помилок – структурно-синтаксичних, які демонструють порушення граматичної структури мови перекладу. Google Translate перемагає DeepL Translate за кількістю помилок – 63% проти 37%.

Найменш розповсюдженими помилками виявилися функціонально-змістовні помилки, які є результатом спотворення референційного змісту вихідного повідомлення – такі помилки зробили обидва сервіси перекладу - та спотворення стилістичних особливостей ВТ – стилістична помилка Google Translate.

Проведений аналіз демонструє значно меншу кількість помилок, зроблених DeepL Translate у порівнянні із Google Translate, що свідчить про кращу якість перекладу зазначеного сервісу.

ВИСНОВКИ

Незважаючи на вражаючі результати сучасних систем машинного перекладу, жодна машина поки що не може створити текст, що наближається за якістю до перекладу людини. Необхідним етапом машинного перекладу постає процес постредагування, націлений на виправлення помилок перекладу.

Ключове питання в оцінці ефективності постредагування машинного перекладу як практики стосується того, скільки когнітивних зусиль це вимагає, особливо порівняно з перекладом, здійснюваним людиною. Основними питаннями для дослідження постредагування є як виміряти зусилля на постредагування, як їх порівняти з зусиллями на переклад і як їх можна зменшити, що вимагає класифікації недоліків (помилки) машинного перекладу з метою оптимізації процесу постредагування.

Розглянуті у праці класифікації помилок МП було систематизовано та доповнено. В основу диференціації покладено принцип неадекватної трансляції вихідного змісту, що призводить до виникнення функціонально-змістовних помилок, та неадекватної адаптації вихідного змісту, що зумовлює функціонально-нормативні помилки. Функціонально-змістовні помилки виявляються у спотворенні, неточності, неясності вихідної інформації.

Функціонально нормативні помилки виникають внаслідок порушення граматичних, стилістичних, узуальних норм МП. Virізняємо структурно-синтаксичні, стилістичні, нормативно-узуальні помилки перекладу

Окремо виділяємо культурологічні помилки, зумовлені буквальним перекладом культурнозумовлених компонентів ВМ, без застосування лінгвокультурної адаптації вихідного культурноспецифічного феномена.

Ще одна виділена категорія графічного рівня – коректність оформлення, з урахуванням нормативних вимог ПМ, звідси помилка некоректного оформлення.

Функціонально-змістовні помилки репрезентовані спотворенням референційного змісту вихідного повідомлення. Таку помилку в аналізованих перекладах демонструють обидва сервіси, проте їх кількість не є дуже репрезентативною на тлі загальної кількості помилок DeepL Translate та Google Translate.

Найбільш репрезентативними є функціонально-нормативні помилки. Їх демонструють обидви сервіси машинного перекладу. Неправильний добір варіантних відповідностей призводить до узуальних помилок у перекладах.

Структурно-синтаксичні помилки зумовлені застосуванням буквального перекладу словосполучень. Відсутність застосування трансформацій граматичної структури вихідного повідомлення (заміни частин мови) призводить до порушень граматичної структури мови перекладу.

Серед функціонально-нормативних помилок виділяємо стилістичні помилки, які є результатом невідтворення стилістичних особливостей вихідного тексту

Google Translate демонструє відтворення (відсутність заміни) графічних параметрів ПТ, що не узгоджується з нормативними вимогами оформлення прямої мови у мові перекладу.

Найрозповсюдженішою помилкою у межах аналізованого матеріалу є неправильний добір варіантних відповідностей, що призводить до функціонально-нормативних узуальних помилок у перекладах, які складають майже половину загальної кількості помилок, які зробили DeepL Translate та Google Translate. При цьому DeepL Translate демонструє менше помилок у зрівнянні із Google Translate.

Друге місце посідає буквальний переклад словосполучень, відсутність застосування трансформацій граматичної структури вихідного повідомлення (заміни частин мови), що призводить до функціонально-нормативних помилок – структурно-синтаксичних, які демонструють порушення граматичної структури мови перекладу. Google Translate перемагає DeepL Translate, демонструючи майже в два рази гірші результати.

Найменш розповсюдженими помилками виявилися функціонально-змістовні помилки, які є результатом спотворення референційного змісту вихідного повідомлення – такі помилки зробили обидва сервіси перекладу - та спотворення стилістичних особливостей ВТ – стилістична помилка Google Translate.

Проведений аналіз демонструє значно меншу кількість помилок, зроблених DeepL Translate у порівнянні із Google Translate, що свідчить про кращу якість перекладу зазначеного сервісу.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Андрієнко Л.О. Проблеми розвитку машиного перекладу на сучасному етапі. Гуманітарний вісник. Серія: Іноземна філологія. Черкаси : ЧДТУ, 2005.. – С. 348 – 351.
2. Бірюков А.В. Тестування лінгвістичної якості систем машинного перекладу “Плай”, “Прагма” та “Ленгвідж майстер” URL –: http://www.nbuu.gov.ua/portal/Soc_Gum/Dtr_gn/2008_4/files/GN_04_2008_Biryukov.pdf. (дата звернення: 17.11.2019).
3. Блехман М. С. Машинный перевод: история и реалии. Компьютерное обозрение, 1996. № 5(29). – С. 22–23
4. Гарматій О. В. Інформаційні жанри як пріоритетні у практиці інформангентств. Поліграфія і видавнича справа, 2015. № 1. – С. 141–148.
5. Жмаєва Н. С., Корольова Т. М. Стратегії, тактики та операції перекладу : Proceedings of XX International scientific conference “Practical Applications of Research Findings 2018”. Morrisville : Lulu Press. pp. 60–63.
6. Krings, H. P. (2001). Repairing texts: Empirical investigations of machine translation post-editing process. The Kent State University Press, Kent, OH.
7. Лашук О. Р. Редактирование информационных сообщений URL –: <http://evartist.narod.ru/text3/43.htm>. (дата звернення: 15.11.2019).
8. Нечаева Н.В., Светова С.Ю. Постредактирование машинного перевода как актуальное направление подготовки переводчиков в вузах . Вопросы методики преподавания в вузе, 2018. Т. 7. № 25. – С. 64–72.
9. Осіпа Л. В. Комп’ютерний переклад тексту за допомогою системи машинного перекладу PRAGMA. Інформатика та інформаційні технології в навчальних закладах, 2008. № 1 (13). – С. 14–19.
10. Прунч Э. Пути развития западного переводоведения. От языковой асимметрии к политической. Москва: Валент, 2015. 512 с.
11. Савенко Є.М., Жмаєва Н.С. Typology of machine translation errors // Proceedings of the 4th International scientific and practical conference. BoScience

Publisher. Chicago, USA. 2023. Pp. 840 - 848. URL: <https://sci-conf.com.ua/iv-mizhnarodna-naukovo-praktichna-konferentsiya-modern-research-in-science-and-education-7-9-12-2023-chikago-ssha-arhiv/>.

12. Сдобников В. В. Инвариант перевода: миф или реальность? Иностранный язык в контексте межкультурной коммуникации: Мат-лы докладов VII Междунар. конф-ции «Иностранные языки в контексте межкультурной коммуникации» (25–27 февраля 2015 года). Саратов: ИЦ «Наука», 2015. – С.197–208.

13. Стахмич Ю. С. Адекватність та еквівалентність перекладу в контексті комп'ютерної лінгвістики. Вісник Житомирського державного університету імені Івана Франка. Житомир, 2013. Вип. № 66. – С. 235–238.

14. Чакырова Ю.И. Постредактирование в транслатологической парадигме. Вестник ПНИПУ. Проблемы языкознания и педагогики, 2013. – №8. – С. 137–144.

15. Чрділелі Т. В., Кожемяченко Н. В., Ю. Г. Хохлов. Інформаційні технології у мовознавчих студіях, 2010. URL –: http://www.nbu.gov.ua/portal/natural/newtech/2010_1/articles/2-8.pdf. (дата звернення: 15.11.2019).

16. Янковець А. В. Особливості застосування сучасних систем машинного перекладу в умовах підготовки майбутніх перекладачів у вищому військовому навчальному закладі. Вісник Національної академії Державної прикордонної служби України, 2015. Вип. 5. – URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vnadps_2012_5_26. (дата звернення: 15.11.2019).

17. Allen, J. (2003). Post-editing. In Somers, H., editor, Computers and Translation. A Translator's Guide, pages 297–317. John Benjamins Publishing Company, Amsterdam/Philadelphia.

18. ALPAC (1966). Languages and Machines: Computers in Translation and Linguistics. Technical report, Automatic Language Processing Advisory Committee (ALPAC), Division of Behavioral Sciences, National Academy of Sciences, National Research Council.

19. Alves, F., Pagano, A., Neumann, S., and Steiner, E. (2010). Translation units and grammatical shifts: Towards an integration of product- and process-based translation research. In Shreve, G. M. and Angelone, E., editors, *Translation and Cognition*, pages 109–142. John Benjamins Publishing Company, Amsterdam/Philadelphia.
20. Aranberri, N., Labaka, G., Diaz de Ilarraza, A., and Sarasola, K. (2014). Comparison of post-editing productivity between professional translators and lay users. In *Proceedings of the Third Workshop on Post-Editing Technology and Practice (WPTP-3)*, pages 20–33.
21. Austermühl F. *Electronic Tools for Translators*. Manchester : St. Jerome, 2001. 192 p.
22. Aziz, W., Koponen, M., and Specia, L. (2014). Sub-sentence Level Analysis of Machine Translation Post-editing Effort. In O'Brien et al. (2014), pages 170–199.
23. Aziz, W., Sousa, S. C. M., and Specia, L. (2012). PET: a Tool for Post-editing and Assessing Machine Translation. In *8th International Conference on Language Resources and Evaluation*, Istanbul, Turkey. Bensoussan, M. and Rosenhouse, J. (1990). Evaluating student translations by discourse analysis. *Babel*, 36(2):65–84.
24. Bernth, A. and Gdaniec, C. (2001). MTranslatability. *Machine Translation*, 16(3):175–218. Bernth, A. and McCord, M. C. (2000). The Effect of Source Analysis on Translation Confidence. In *Proceedings of the 4th Conference of the Association for Machine Translation in the Americas*, pages 89–99.
25. Blain, F., Senellart, J., Schwenk, H., Plitt, M., and Roturier, J. (2011). Qualitative Analysis of Post-Editing for High Quality Machine Translation. In *MT Summit XIII*, Xiamen, China. 53–54
26. Bowker L. *Computer-Aided Translation Technology: A Practical Introduction*. Ottawa : Univ. of Ottawa Press, 2002. 185 p.
27. Callison-Burch, C., Koehn, P., Monz, C., and Zaidan, O. (2011). Findings of the 2011 Workshop on Statistical Machine Translation. In *Proceedings of the Sixth Workshop on Statistical Machine Translation*, pages 22–64, Edinburgh, Scotland.
28. Callison-Burch, C., Koehn, P., Monz, C., Peterson, K., Przybocki, M., and Zaidan, O. (2010). Findings of the 2010 joint workshop on statistical machine translation and metrics for machine translation. In *Proceedings of the Joint Fifth Workshop on Statistical Machine Translation and MetricsMATR*, pages 17–53.
29. Callison-Burch, C., Koehn, P., Monz, C., Post, M., Soricut, R., and Specia, L. (2012). Findings of the 2012 Joint Workshop on Statistical Machine Translation. In *Proceedings of the Seventh Workshop on Statistical Machine Translation*, pages 10–51.

30. Campbell, S. (2000). Critical Structures in the Evaluation of Translations from Arabic into English as a Second Language. *The Translator*, 6:37–58.
31. Carl, M. and Kay, M. (2011). Gazing and Typing Activities during Translation: A Comparative Study of Translation Units of Professional and Student Translators. *Meta*, 56(4):89–111.
32. Carl, M., Dragsted, B., Elming, J., Hardt, D., and Jakobsen, A. L. (2011). The process of post-editing: a pilot study. In Proceedings of the 8th international NLPSC workshop. Special theme: Human-machine interaction in translation, volume 41 of Copenhagen Studies in Language, pages 131–142, Fredriksberg. Samfundslitteratur.
33. Collobert, R., Weston, J., Bottou, L., Karlen, M., Kavukcuoglu, K., and Kuksa, P. (2011). Natural Language Processing (almost) from Scratch. *Journal of Machine Learning Research*, 12:2493–2537.
34. *Computers and Translation: A Translator's Guide* / H. Somers (ed.). Amsterdam ; Philadelphia : John Benjamins Publ. Company, 2003. 349 p.
35. Culo, O., Gutermuth, S., Hansen-Schirra, S., and Nitzke, J. (2014). The Influence of Post-Editing on Translation Strategies. In O'Brien et al. (2014), pages 200–218.
36. de Almeida, G. (2013). Translating the post-editor: an investigation of postediting changes and correlations with professional experience across two Romance languages. PhD thesis, Dublin City University, Ireland.
37. Doherty, S. and O'Brien, S. (2009). Can MT Output be Evaluated through Eye Tracking? In MT Summit XII, pages 214–221, Ottawa, Canada.
38. Doherty, S., O'Brien, S., and Carl, M. (2010). Eye Tracking as an Automatic MT Evaluation Technique. *Machine Translation*, 24(1):1–13.
39. Edmundson, H. P. and Hayes, D. G. (1958). Research methodology for machine translation. *Machine Translation*, 5(1):8–15.
40. eixeira, C. (2011). Knowledge of provenance and its effects on translation performance in an integrated TM/MT environment. In Proceedings of the 8th international NLPSC workshop. Special theme: Human-machine interaction in translation, volume 41 of Copenhagen Studies in Language, pages 107–118, Fredriksberg. Samfundslitteratur.
41. Elming, J., Balling, L. W., and Carl, M. (2014). Investigating User Behaviour in Post-Editing and Translation using the CASMACAT Workbench. In O'Brien et al. (2014), pages 147–169.
42. Englund Dimitrova, B. (2005). *Expertise and Explicitation in the Translation Process*. John Benjamins Publishing Company, Amsterdam/Philadelphia.
- Federmann, C. (2012). Appraise: An Open-Source Toolkit for Manual Evaluation of Machine Translation Output. *The Prague Bulletin of Mathematical Linguistics*, 98:25–35.

43. Fiederer, R. and O'Brien, S. (2009). Quality and machine translation: A realistic objective? *Journal of Specialised Translation*, 11:52–74.
44. Garc'ia, I. (2010). Is machine translation ready yet? *Target*, 22(1):7–21.
Garc'ia, I. (2011). Translating by post-editing: Is it the way forward? *Machine Translation*, 25(3):217–237. Garc'ia, I. (2012). A brief history of postediting and of research on postediting. *New Directions in Translation Studies. Special Issue of Anglo Saxonica*, 3(3):292–310.
45. Gaspari, F., Almaghout, H., and Doherty, S. (2015). A survey of machine translation competences: insights for translation technology educators and practitioners. *Perspectives: Studies in Translatology*, 23(3):333–358.
46. Green, R. (1982). The MT errors which cause most trouble to posteditors. In Lawson, V., editor, *Practical experience of machine translation. Proceedings of a conference, London, 5-6 November 1981*, pages 101–104. North Holland Publishing Company, Amsterdam.
47. Guerberof Arenas, A. (2010). Project management and machine translation. *Multilingual*, 21(3):1–4.
48. Honig H. G. *Positions, Power and Practice: Functionalist Approaches and Translation Quality Assessment // Translation and Quality / C. Schaffner (ed.). – Philadelphia: Multilingual Matters, 1998. P. 6–34.*
49. Hu, C., Resnik, P., Kronrod, Y., Eidelman, V., Buzek, O., and Bederson, B. B. (2011). The value of monolingual crowdsourcing in a real-world translation scenario: simulation using Haitian Creole emergency SMS messages. In *Proceedings of the Sixth Workshop on Statistical Machine Translation (WMT '11)*, pages 399–404. 56
50. Hutchins J. (1986) *Machine Translation: past, present, future (Chichester : Ellis Horwood) . 382 P.*
51. Hy"on"ä, J. (1993). Eye movements during reading and discourse processing, volume 65 of *Psychological Research Reports*. University of Turku, Turku.
52. J"äaskel"ainen, R. (1999). *Tapping the process: An Explorative Study of the Cognitive and Affective Factors Involved in Translating*. Joensuu yliopisto, Joensuu.
53. Jolliffe, I. (2002). *Principal Component Analysis*. Springer, New York, 2nd edition.

54. Koby G. S., 2001., Editor's introduction. In Krings, H. P. *Repairing Texts: Empirical Investigations of Machine Translation Post-editing Processes*, Kent State University Press, pp. 1–23.
55. Koby, G. S. (2001). Editor's Introduction – Post-Editing of Machine Translation Output: Who, What, Why, and How (Much). In Krings (2001), pages 1–23.
56. Koby, G. S. and Champe, G. G. (2013). Welcome to the Real World: Professional Level Translator Certification. *Translation & Interpreting*, 5(1):156–173.
57. Koehn, P. (2010). Enabling monolingual translators: Post-editing vs. options. In *NAACL HLT 2010: The 2010 Annual Conference of the North American Chapter of the Association for Computational Linguistics. Proceedings*, pages 537–545.
58. Koponen M., 2016. *Machine Translation Post-editing and Effort. Empirical Studies on the Post-editing Process*, PhD thesis, University of Helsinki, Helsinki.
59. Koponen, M. (2012). Comparing human perceptions of post-editing effort with post-editing operations. In *7th Workshop on Statistical Machine Translation*, pages 181–190, Montr´eal, Canada.
60. Koponen, M. (2013). This translation is not too bad: An analysis of posteditor choices in a machine translation post-editing task. In *Proceedings of MT Summit XIV Workshop on Post-editing Technology and Practice*, pages 1–9, Nice, France.
61. Koponen, M. (2016). Is Machine Translation Post-editing Worth the Effort? A Survey of Research into Post-editing and Effort. *Journal of Specialised Translation*, 25. (in print).
62. Koponen, M., Aziz, W., Ramos, L., and Specia, L. (2012). Post-editing Time as a Measure of Cognitive Effort. In *Proceedings of the AMTA 2012 Workshop on Post-editing Technology and Practice*, pages 11–20, San Diego, California.
63. Koskenniemi, K., Lind´en, K., Carlson, L., Vainio, M., Arppe, A., Lennes, M., Westerlund, H., Hyv¨arinen, M., Bartis, I., Nuolij¨arvi, P., and Piehl, A. (2012). *Suomen kieli digitaalisella aikakaudella – The Finnish Language in the Digital Age. META-NET White Paper Series*. Georg Rehm and Hans Uszkoreit (Series Editors). Springer. Available online at <http://www.meta-net.eu/whitepapers>.
64. Löffler-Laurian, A.-M. (1986). Post-´edition rapide et post-´edition conventionnelle: deux modalit´es d'un activit´e sp´ecifique. *Multilingua*, 5(2):81–88. and 5(4):225–229.
65. Lacruz, I. and Shreve, G. M. (2014). Pauses and Cognitive Effort in Post-editing. In O'Brien et al. (2014), pages 246–272.

66. Lacruz, I., Shreve, G. M., and Angelone, E. (2012). Average Pause Ratio as an Indicator of Cognitive Effort in Post-Editing: A Case Study. In *AMTA 2012 Workshop on Post-Editing Technology and Practice (WPTP 2012)*, pages 21–30.
67. Leal Fontes, H. (2013). Evaluating Machine Translation: preliminary findings from the first DGT-wide translators' survey. *Languages and Translation*, 6:10–11.
68. Mikhailov, M. (2015). Minor language, major challenges: the results of a survey into the IT competences of Finnish translators. *Journal of Specialised Translation*, 24:952–975.
69. Mitchell, L., O'Brien, S., and Roturier, J. (2014). Quality evaluation in community post-editing. *Machine Translation*, 28(3):237–262.
70. Moran, J., Lewis, D., and Saam, C. (2014). Analysis of Post-editing Data: A Productivity Field Test Using an Instrumented CAT Tool. In O'Brien et al. (2014), pages 126–146. 58
71. Mossop, B. (2007). *Editing and Revising for Translators*. St. Jerome Publishing, Manchester and Kinderhook, 2nd edition. Nieminen, T. (2013).
72. O'Brien, S. (2005). Methodologies for Measuring the Correlations between PostEditing Effort and Machine Translatability. *Machine Translation*, 19(1):37–58.
73. O'Brien, S. (2006a). Eye-tracking and translation memory matches. *Perspectives: Studies in Translatology*, 14(3):185–205.
74. O'Curran, E. (2014). Machine Translation and Post-Editing for User Generated Content: An LSP Perspective. In *Proceedings of the 11th Conference of the Association for Machine Translation in the Americas, Vol. 2: MT Users Track*, pages 50–54.
75. Padr'ó, L., Collado, M., Reese, S., Lloberes, M., and Castell'on, I. (2010). FreeLing 2.1: Five Years of Open-Source Language Processing Tools. In *7th International Conference on Language Resources and Evaluation*, pages 3485–3490.
76. Paulsen Christensen, T. and Schjoldager, A. (2010). Translation-memory (TM) research: what do we know and how do we know it? *Hermes: Journal of Language and Communication Studies*, 44:89–101.
77. Plitt, M. and Masselot, F. (2010). A Productivity Test of Statistical Machine Translation Post-Editing in a Typical Localisation Context. *The Prague Bulletin of Mathematical Linguistics*, 93:7–16.
78. Popovi'c, M., Lommel, A., Burchardt, A., Avramidis, E., and Uszkoreit, H. (2014). Relations between different types of post-editing operations, cognitive effort and temporal effort. In *Proceedings of the 17th annual conference of the European Association for Machine Translation, EAMT 2014*, pages 191–198.
79. Rautio, J. and Koponen, M. (2013). MOLTO evaluation and assessment report. Technical report, MOLTO Project.

80. Rayner, K., Pollatsek, A., Ashby, J., and Clifton, C. (2012). *Psychology of Reading*. Psychology Press, New York and London, 2nd edition.
81. Robert, A.-M. (2013). Vous avez dit post-éditrice ? Quelques éléments d'un parcours personnel. *The Journal of Specialised Translation*, 19:29–40.
82. Rosti, J. and Jaatinen, H. (2015). Suomi-englanti-suomi konekäännöksen posteditointi [Finnish-English-Finnish machine translation post-editing]. Invited talk at the Meeting of the Machine Translation Special Interest Group, Kites Association, June 5, Helsinki, Finland.
83. Schwartz, L. (2014). Monolingual Post-Editing by a Domain Expert is Highly Effective for Translation Triage. In *Proceedings of the Third Workshop on Post-Editing Technology and Practice (WPTP-3)*, pages 34–44.
84. Silva, R. (2014). Integrating Post-editing MT in a Professional Translation Workflow. In O'Brien et al. (2014), pages 24–50.
85. Snover, M., Dorr, B., Schwartz, R., Micciulla, L., and Makhoul, J. (2006). A Study of Translation Edit Rate with Targeted Human Annotation. In *7th Conference of the Association for Machine Translation in the Americas*, pages 223–231, Cambridge, Massachusetts.
86. Sousa, S. C. M., Aziz, W., and Specia, L. (2011). Assessing the post-editing effort for automatic and semi-automatic translations of DVD subtitles. In *Recent Advances in Natural Language Processing Conference*, Hissar, Bulgaria.
87. Specia, L. (2011). Exploiting objective annotations for measuring translation post-editing effort. In *15th Conference of the European Association for Machine Translation*, pages 73–80, Leuven, Belgium.
88. Tatsumi, M. (2009). Correlation between Automatic Evaluation Metric Scores, Post-Editing Speed, and Some Other Factors. In *MT Summit XII*, pages 332–333.
89. TAUS (2010a). *Machine Translation Post-editing Guidelines*. Technical report.
90. Teixeira, C. S. (2014a). The Handling of Translation Metadata in Translation Tools. In O'Brien et al. (2014), pages 109–125.
91. Temnikova, I. (2010). A Cognitive Evaluation Approach for a Controlled Language Post-Editing Experiment. In *7th International Conference on Language Resources and Evaluation*, Valletta, Malta.
92. Temnikova, I. and Orasan, C. (2009). Post-editing Experiments with MT for a Controlled Language. In *International Symposium on Data and Sense Mining, Machine Translation and Controlled Languages*, Besançon, France.
93. Thicke, L. (2013). The industrial process for quality machine translation. *The Journal of Specialised Translation*, 19:8–18.

94. Underwood, N. L. and Jongejan, B. (2001). Translatability Checker: A Tool to Help Decide Whether to Use MT. In Proceedings of MT Summit VIII, pages 363–368.
95. van der Meer, J. and Ruopp, A. (2014). Machine Translation Market Report. Technical report, TAUS BV.
96. Vieira, L. N. (2014). Indices of cognitive effort in machine translation postediting. *Machine Translation*, 28(3):187–216.
97. Vilar, D., Xu, J., D’Haro, L. F., and Ney, H. (2006). Error Analysis of Machine Translation Output. In 5th International Conference on Language Resources and Evaluation, pages 697–702.
98. Wilss W. Translation Strategy, Translation Method and Translation Technique : Towards a Clarification of Three Translational Concepts. *Revue de Phonetique Appliquee*, 1983, 66/68. P. 143–152.
99. Zhechev, V. (2014). Analysing the Post-Editing of Machine Translation at Autodesk. In O’Brien et al. (2014), pages 2–13
100. <https://www.osce.org/special-monitoring-mission-to-ukraine>

ДОДАТКИ

Зразки паралельних текстів, що склали матеріал дослідження

Вихідний текст	Переклад Google Translate	Переклад DeepL Translate	Офіційний варіант перекладу
OSCE SMM Acting Head of Mission refutes claims and denounces persecution of national Mission members, demands immediate and unconditional release of those deprived of their liberty VIENNA, 25 July 2022 - OSCE Special Monitoring Mission (SMM) Acting Head of Mission Antje Grawe today denounced the persecution of SMM's national Mission members, including those deprived of their liberty in non-government controlled areas of Donetsk and Luhansk, refuted claims against them, and called for their immediate and unconditional release.	Діючий голова місії СММ ОБСЄ спростовує заяви та засуджує переслідування національних членів місії, вимагає негайного та безумовного звільнення позбавлених волі ВІДЕНЬ, 25 липня 2022 р. – Виконувач обов'язків Голови Спеціальної моніторингової місії (СММ) ОБСЄ Антьє Граве сьогодні засудила переслідування членів національної Місії СММ, у тому числі позбавлених волі в непідконтрольних уряди районах Донецька та Луганська, спростувала звинувачення проти них, і закликав до їх негайного	Виконуюча обов'язки голови СММ ОБСЄ спростовує заяви та засуджує переслідування національних членів Місії, вимагає негайного та безумовного звільнення позбавлених волі Відень, 25 липня 2022 р. - Виконуюча обов'язки голови Спеціальної моніторингової місії (СММ) ОБСЄ Анте Граве сьогодні засудила переслідування національних членів СММ, у тому числі позбавлених волі в непідконтрольних урядові України районах	Виконуюча обов'язки Голови СММ ОБСЄ відкидає заяви та засуджує переслідування місцевих членів Місії, вимагає негайного та безумовного звільнення позбавлених свободи осіб ВІДЕНЬ, 25 липня 2022 року — Сьогодні виконуюча обов'язки Голови Спеціальної моніторингової місії ОБСЄ в Україні (СММ) Антьє Граве засудила переслідування місцевих членів Місії, зокрема позбавлених свободи в непідконтрольних урядові районах, у Донецьку та Луганську, відкинула звинувачення проти них, а також закликала до їхнього

“I denounce in the strongest terms the unfounded claims and fabricated accusations brought against our national Mission members and demand the immediate release of our staff deprived of their liberty in non-government controlled areas of Donetsk and Luhansk. They have performed their duties with dedication and the highest level of professionalism and impartiality, providing objective information critical to the security and humanitarian situation in Ukraine,” said Acting Head of Mission Grawe.	та безумовного звільнення. «Я рішуче засуджую необґрунтовані претензії та сфабриковані звинувачення, висунуті проти наших національних членів Місії, і вимагаю негайного звільнення наших співробітників, позбавлених волі в непідконтрольних уряду районах Донецька та Луганська. Вони виконували свої обов’язки з самовідданістю та найвищим рівнем професіоналізму та неупередженості, надаючи об’єктивну інформацію, яка є критично важливою для безпеки та гуманітарної ситуації в Україні», – сказав виконуючий обов’язки голови місії Grawe.	Донецької та Луганської областей, спростувала звинувачення на їхню адресу та закликала до їхнього негайного і безумовного звільнення. "Я найрішучішим чином засуджую безпідставні претензії та сфабриковані звинувачення, висунуті проти наших національних співробітників Місії, і вимагаю негайного звільнення наших співробітників, позбавлених волі на непідконтрольних уряду України територіях Донецької та Луганської областей. Вони виконували свої обов'язки з відданістю та найвищим рівнем професіоналізму і неупередженості, надаючи об'єктивну інформацію, критично важливу для безпеки та	негайного та безумовного звільнення. «Я найрішучіше засуджую необґрунтовані заяви та сфабриковані звинувачення проти наших місцевих членів Місії, а також вимагаю негайного звільнення наших співробітників, позбавлених свободи в непідконтрольних урядові районах, у Донецьку та Луганську. Вони виконували свої обов’язки на найвищому рівні професіоналізму, відданості та неупередженості, надаючи об’єктивну інформацію, у край важливу для безпекової та гуманітарної ситуації в Україні», — зазначила виконуюча обов’язки Голови СММ Граве. ОБСЄ робила і робитиме кроки щодо залучення всіх можливих каналів для

The OSCE has and will continue to take steps to pursue all available channels to secure the privileges and immunities of current and former OSCE officials.	ОБСЄ вживала і продовжуватиме вживати заходів для використання всіх доступних каналів для забезпечення привілеїв та імунітету нинішніх і колишніх посадових осіб ОБСЄ.	гуманітарної ситуації в Україні", - заявив в.о. Голови Місії Граве. ОБСЄ вживає і продовжуватиме вживати заходів з метою використання всіх доступних каналів для забезпечення привілеїв та імунітетів нинішніх і колишніх посадових осіб ОБСЄ.	забезпечення дотримання привілеїв та імунітетів нинішніх і колишніх посадових осіб ОБСЄ.
OSCE Chairman-in-Office and Secretary General condemn intimidation and detention of OSCE staff in Donetsk and Luhansk VIENNA/WARSAW, 25 May 2022 - OSCE Chairman-in-Office, Foreign Minister of Poland Zbigniew Rau and OSCE Secretary General Helga Maria Schmid today reiterated their condemnation of persistent allegations against the Special Monitoring Mission to Ukraine (SMM) and called for the immediate release of four	Діючий голова та генсек ОБСЄ засуджують залякування та затримання співробітників ОБСЄ в Донецьку та Луганську ВІДЕНЬ/ВАРШАВА, 25 травня 2022 р. – Діючий голова ОБСЄ, міністр закордонних справ Польщі Збігнєв Рау та Генеральний секретар ОБСЄ Хельга Марія Шмід сьогодні знову засудили постійні звинувачення на адресу Спеціальної моніторингової місії в	Діючий голова та Генеральний секретар ОБСЄ засуджують залякування та затримання співробітників ОБСЄ в Донецьку та Луганську Відень/Варшава, 25 травня 2022 р. - Діючий голова ОБСЄ, міністр закордонних справ Польщі Збігнєв Рау та Генеральний секретар ОБСЄ Гельга Марія Шмід сьогодні знову засудили постійні звинувачення на	Чинний голова та Генеральна секретарка ОБСЄ засуджують випадки залякування та затримання співробітників ОБСЄ у Донецьку та Луганську ВІДЕНЬ/ВАРШАВА, 25 травня 2022 року — Сьогодні Чинний голова ОБСЄ, Міністр закордонних справ Польщі Збігнєв Рау та Генеральна секретарка ОБСЄ Хельга Марія Шмід повторно засудили невпинні звинувачення проти Спеціальної моніторингової

national Mission members detained in Donetsk and Luhansk. “The continuous allegations made against the SMM’s Mission members have become increasingly outrageous,” said the Secretary General. “Our detained colleagues are being held unjustifiably and must be released immediately. This targeted campaign against the SMM and all intimidation or harassment of current or former OSCE staff must immediately stop”. "The SMM was always providing objective information on the security and humanitarian situation in Ukraine,” said the OSCE Chairman-in-Office. “I highly appreciate the professionalism, dedication and impartiality of the SMM staff. Their protection and integrity are	Україні (СММ) і закликали до негайного звільнення чотирьох членів Національної місії, затриманих у Донецьку та Луганську. «Безперервні звинувачення на адресу членів Місії СММ стають дедалі обурливішими», — сказав генсек. «Наші затримані колеги утримуються безпідставно і мають бути негайно звільнені. Цю цілеспрямовану кампанію проти СММ і будь-які залякування чи переслідування нинішнього чи колишнього персоналу ОБСЄ необхідно негайно припинити». «СММ завжди надавала об’єктивну інформацію про безпекову та гуманітарну ситуацію в Україні, — сказав голова	адресу Спеціальної моніторингової місії в Україні (СММ) та закликали до негайного звільнення чотирьох національних членів Місії, затриманих у Донецьку та Луганську. "Постійні звинувачення на адресу членів СММ стають дедалі більш обурливими, - сказав Генеральний секретар. "Наші затримані колеги утримуються безпідставно і мають бути негайно звільнені. Ця цілеспрямована кампанія проти СММ і всі залякування чи переслідування нинішніх або колишніх співробітників ОБСЄ мають бути негайно припинені". "СММ завжди надавала об’єктивну інформацію про безпекову та	місії в Україні (СММ) та закликали до негайного звільнення чотирьох місцевих членів Місії, які були затримані в Донецьку та Луганську. «Постійні звинувачення на адресу членів СММ викликають дедалі більше обурення, – заявила Генеральна секретарка ОБСЄ. — Наших затриманих колег утримують без жодних підстав. Вони мають бути звільнені негайно. Це цілеспрямована кампанія проти СММ, і будь-які залякування чи переслідування нинішніх чи колишніх співробітників ОБСЄ мають негайно припинитися». «СММ завжди надавала об’єктивну інформацію про гуманітарну та безпекову ситуацію в Україні, — зазначив Чинний голова ОБСЄ. — Я високо ціную

our priority. Acts of intimidation, harassment and hostile public rhetoric including undermining their credibility and impartiality by spreading unfounded claims are unacceptable". The OSCE's duty of care towards all of its employees continues after the closure of the SMM. The Secretary General has repeatedly communicated to all OSCE participating States and reassured SMM staff that functional immunity pertaining to acts performed by SMM mission members in their official capacity during their employment with the SMM	ОБСЄ. – Я високо ціную професіоналізм, відданість та неупередженість співробітників СММ. Їхній захист та чесність є нашим пріоритетом. Акти залякування, переслідування та ворожа публічна риторика, включаючи підрив їхньої довіри та неупередженості шляхом поширення необґрунтованих заяв, є неприйнятними». Обов'язок ОБСЄ піклуватися про всіх своїх співробітників продовжується і після закриття СММ. Генеральний секретар неодноразово повідомляв усім державам-учасницям ОБСЄ та запевняв персонал СММ, що функціональний імунітет, пов'язаний із діями, вчиненими членами місії	гуманітарну ситуацію в Україні, - сказав Діючий голова ОБСЄ. "Я високо ціную професіоналізм, відданість і неупередженість співробітників СММ. Їхній захист і недоторканність є нашим пріоритетом. Акти залякування, переслідування та ворожої публічної риторики, включаючи підрив довіри до них та їхньої неупередженості шляхом поширення необґрунтованих заяв, є неприйнятними". Обов'язок ОБСЄ піклуватися про всіх своїх співробітників зберігається і після закриття СММ. Генеральний секретар неодноразово повідомляв усім державам-учасницям ОБСЄ і запевняв	професіоналізм, відданість своїй справі та неупередженість персоналу СММ. Нашим першочерговим завданням є їх захист та недоторканність. Залякування, переслідування та ворожа публічна риторика, у тому числі спроби підірвати їхню об'єктивність і неупередженість шляхом поширення безпідставних звинувачень, є неприйнятними». ОБСЄ продовжує дбайливо ставитися до всіх її співробітників навіть після рішення про закриття СММ. Генеральна секретарка неодноразово доводила до відома всіх держав-учасниць ОБСЄ і запевняла персонал СММ, що відповідно до принципів міжнародного права, навіть після припинення трудових відносин за членами Місії зберігається функціональний

should continue to be respected following separation, as a principle of international law. The OSCE has and will continue to take steps to pursue all available channels to secure the privileges and immunities of current and former OSCE officials.	СММ під час виконання службових обов'язків під час їх роботи в СММ, має продовжувати поважатися після розлучення, як принцип міжнародного права. ОБСЄ вживала і продовжуватиме вживати заходів для використання всіх доступних каналів для забезпечення привілеїв та імунітету нинішніх і колишніх посадових осіб ОБСЄ.	співробітників СММ, що функціональний імунітет, який стосується дій, вчинених членами місії в їхній офіційній якості під час їхньої роботи в СММ, повинен і надалі дотримуватися після звільнення, як принцип міжнародного права. ОБСЄ вживає і продовжуватиме вживати заходів для використання всіх доступних каналів для забезпечення привілеїв та імунітетів нинішніх і колишніх посадових осіб ОБСЄ.	імунітет у тому, що стосується їхньої діяльності, яку вони вели у рамках виконання своїх службових обов'язків як члени СММ. ОБСЄ робила і робитиме кроки щодо залучення всіх можливих каналів для забезпечення дотримання привілеїв та імунітетів нинішніх та колишніх посадових осіб ОБСЄ.
Chairman-in-Office and Secretary General expressed regret that no consensus reached on extension of mandate of Special Monitoring Mission to Ukraine WARSAW/VIENNA, 31 March 2022 - OSCE Chairman-in-	Діючий голова та Генеральний секретар висловили жаль, що не досягнуто консенсусу щодо продовження мандату Спеціальної моніторингової місії в Україні ВАРШАВА/ВІДЕНЬ, 31 березня 2022 р. – Діючий	Діючий голова та Генеральний секретар висловили жаль, що не було досягнуто консенсусу щодо продовження мандату Спеціальної моніторингової місії в Україні	Чинний голова та Генеральна секретарка висловили жаль щодо недосягнення консенсусу для продовження дії мандата СММ в Україні ВАРШАВА/ВІДЕНЬ, 31 березня 2022 року —

Office and Polish Foreign Minister Zbigniew Rau and Secretary General Helga Maria Schmid expressed their sincere regret that no consensus was reached on the extension of the mandate of OSCE Special Monitoring Mission to Ukraine, the Organization's largest field presence and a key component of its response to the crisis in and around Ukraine. "I deeply regret that we could not reach agreement on the extension of the Special Monitoring Mission's mandate due to the position of the Russian Federation. For the past eight years, the Mission has been playing crucial role by providing objective information on the security and humanitarian	голова ОБСЄ, міністр закордонних справ Польщі Збігнев Рау та Генеральний секретар Хельга Марія Шмід висловили щирий жаль, що не було досягнуто консенсусу щодо продовження мандату Спеціальної моніторингової місії ОБСЄ в Україні. Найбільша польова присутність організації та ключовий компонент її реагування на кризу в Україні та навколо неї. «Глибоко шкодую, що через позицію Російської Федерації ми не змогли дійти згоди щодо продовження мандата Спеціальної моніторингової місії. Протягом останніх восьми років Місія відіграла вирішальну роль, надаючи	ВАРШАВА/ВІДЕНЬ, 31 березня 2022 року - Діючий голова ОБСЄ, міністр закордонних справ Польщі Збігнев Рау та Генеральна секретарка Гельга Марія Шмід висловили щирий жаль, що не було досягнуто консенсусу щодо продовження мандату Спеціальної моніторингової місії ОБСЄ в Україні, найбільшої польової присутності Організації та ключового компоненту її реагування на кризу в Україні та навколо неї. "Я глибоко шкодую, що ми не змогли досягти згоди щодо продовження мандату Спеціальної моніторингової місії через позицію Російської Федерації. Протягом останніх восьми років Місія відіграє вирішальну	Чинний голова ОБСЄ, Міністр закордонних справ Польщі Збігнев Рау та Генеральна секретарка ОБСЄ Хельга Марія Шмід висловили щирий жаль, що не було досягнуто консенсусу стосовно продовження строку дії мандата Спеціальної моніторингової місії ОБСЄ в Україні — найбільшої польової присутності Організації та ключового компонента її реагування на кризу в Україні та навколо неї. «Мені глибоко шкода, що ми не змогли досягнути згоди щодо продовження дії мандата Спеціальної моніторингової місії через позицію Російської Федерації. Протягом останніх 8 років Місія відіграла важливу роль у наданні об'єктивної інформації про

situation on the ground and relentlessly working to ease the effects of the conflict on the civilian population,” Chairman Rau stressed. “The crucial tasks the Mission has carried out, including facilitating localised ceasefires for the repair of critical infrastructure and being our eyes and ears on the ground cannot be overestimated,” he said. “I want to express my sincere gratitude to the brave men and women of the Mission. I had the privilege to see their work first hand during my visits to Ukraine. I am extremely proud and impressed by the	об’єктивну інформацію про безпекову та гуманітарну ситуацію на місці та невпинно працюючи над пом’якшенням наслідків конфлікту для цивільного населення», – наголосив голова Рау. «Неможливо переоцінити найважливіші завдання, які виконувала Місія, включаючи сприяння локальному припиненню вогню для відновлення критичної інфраструктури та бути нашими очима та вухами на місці», — сказав він. «Я хочу висловити щирю подяку відважним чоловікам і жінкам Місії. Я мав честь побачити їхню роботу на власні очі під час моїх візитів в Україну. Я надзвичайно пишаюся	роль, надаючи об’єктивну інформацію про безпекову та гуманітарну ситуацію на місцях та невпинно працюючи над пом’якшенням наслідків конфлікту для цивільного населення”, - підкреслив Голова Рау. "Неможливо переоцінити важливі завдання, які виконує Місія, включаючи сприяння локальному припиненню вогню для відновлення критично важливої інфраструктури, а також те, що вона є нашими очима і вухами на місцях", - сказав він. "Я хочу висловити свою щирю вдячність хоробрим чоловікам і жінкам Місії. Я мав честь бачити їхню роботу на власні очі під	безпекову та гуманітарну ситуацію на місцях, а також наполегливо працювала над тим, щоби пом’якшити наслідки конфлікту для мирного населення», — наголосив Голова Рау. «Ті важливі завдання, які виконувала Місія, зокрема сприяння встановленню локальних режимів припинення вогню для уможливлення ремонту життєво важливих об’єктів цивільної інфраструктури, а також її роль як наших очей та вух на місцях не можна переоцінити», — зазначив він. «Я хочу висловити щирю вдячність хоробрим чоловікам і жінкам у Місії. Я мала честь на власні очі побачити їхню роботу під час своїх візитів до України. Я надзвичайно пишаюся та

professionalism, commitment and dedication they have demonstrated – and continue to demonstrate - in often tense and volatile situations,” Secretary General Schmid said. She also underscored that “In this challenging time, duty of care for our staff is Organization’s first and foremost priority.” “We will continue to support international and national mission members, both those evacuated from Ukraine and remaining in the country,” she underscored. Foreign Minister Rau underlined that Polish Chairmanship will	та вражений професіоналізмом, відданістю та відданістю, які вони продемонстрували – і продовжують демонструвати – у часто напружених та нестабільних ситуаціях», – сказав Генеральний секретар Шмід. Вона також підкреслила, що «у цей складний час обов’язок піклуватися про наших співробітників є першочерговим і головним пріоритетом Організації». «Ми продовжуватимемо підтримувати учасників міжнародних і національних місій, як евакуйованих з України, так і тих, хто залишився в країні», – підкреслила вона. Міністр закордонних справ Рау підкреслив, що	час моїх візитів до України. Я надзвичайно пишаюся і вражена професіоналізмом, відданістю і самовідданістю, які вони продемонстрували - і продовжують демонструвати - у часто напружених і нестабільних ситуаціях", - сказала Генеральний секретар Шмід. Вона також підкреслила, що "у цей складний час обов'язок піклуватися про наших співробітників є першим і головним пріоритетом Організації". "Ми будемо продовжувати підтримувати міжнародних і національних членів місії, як евакуйованих з України, так і тих, хто залишається в країні", - підкреслила вона.	вражаюся професіоналізмом, завзятістю та відданістю, які вони продемонстрували — та продовжують демонструвати — нерідко у напружених і мінливих ситуаціях», — зазначила Генеральна секретарка Шмід. Вона також підкреслила, що «у цей час випробувань обов’язок дбайливого ставлення до нашого персоналу є першочерговим пріоритетом Організації». «Ми продовжуватимемо підтримувати міжнародних і місцевих співробітників Місії, як тих, яких евакуювали з України, так і тих, хто залишився в країні», — зауважила вона. Міністр закордонних справ Рау наголосив, що

continue consultations with the participating States on the OSCE's future role and presence in Ukraine. While those discussions continue, the SMM will maintain its administrative status as an OSCE field operation, and continue to carry out functions including ensuring the safety and security of mission members, assets and premises. Chairman Rau and Secretary General Schmid once again reiterated their call for an immediate cessation of hostilities and engaging in constructive dialogue. Russia's ongoing aggression against Ukraine must stop. <i>The Special Monitoring Mission was established in March 2014, following a request by the Ukrainian government to the OSCE, and a consensus decision by all 57 participating States.</i>	польське головування продовжить консультації з державами-учасницями щодо майбутньої ролі та присутності ОБСЄ в Україні. Поки триватимуть ці обговорення, СММ зберігатиме свій адміністративний статус польової операції ОБСЄ та продовжуватиме виконувати функції, включаючи забезпечення безпеки та безпеки членів місії, активів і приміщень. Голова Рау та Генеральний секретар Шмід ще раз повторили свій заклик до негайного припинення бойових дій і вступу в конструктивний діалог. Треба припинити триваючу агресію Росії проти України. Спеціальну моніторингову місію було створено в	Міністр закордонних справ Рау підкреслив, що польське головування продовжить консультації з державами-учасницями щодо майбутньої ролі та присутності ОБСЄ в Україні. Поки ці дискусії триватимуть, СММ зберігатиме свій адміністративний статус польової операції ОБСЄ і продовжуватиме виконувати свої функції, включаючи забезпечення безпеки членів місії, її майна та приміщень. Голова Рау та Генеральний секретар Шмід вкотре повторили свій заклик до негайного припинення бойових дій та конструктивного діалогу. Триваюча агресія Росії проти України має бути припинена.	Головування Польщі в ОБСЄ продовжить консультації з державами-учасницям щодо майбутньої ролі та присутності ОБСЄ в Україні. Поки такі обговорення тривають, СММ зберігатиме свій адміністративний статус польової місії ОБСЄ та продовжить здійснювати функції, зокрема із забезпечення безпеки та захищеності співробітників, майна та приміщень Місії. Голова Рау та Генеральна секретарка Шмід повторно закликали до негайного припинення бойових дій та проведення конструктивного діалогу. Агресія Росії, що триває проти України, повинна припинитися. <i>Спеціальна моніторингова місія була створена в березні 2014 року на запит від уряду України до ОБСЄ та на</i>

<i>With 1,291 mission members (814 international and 477 national staff), the SMM is by far the biggest mission in the OSCE.</i> <i>Since its deployment in March 2014, the Mission issued 2432 daily reports and 242 spot reports.</i> <i>In 2021 alone, the monitoring teams carried out nearly 18,000 patrols and facilitated close to 400 “windows of silence”, enabling the repair and maintenance of critical civilian infrastructure facilities such as water, gas and electricity networks benefitting civilians on</i>	березні 2014 року після звернення українського уряду до ОБСЄ та консенсусного рішення всіх 57 держав-учасниць. З 1291 членом місії (814 міжнародних і 477 національних співробітників) СММ є найбільшою місією в ОБСЄ. З моменту свого розгортання в березні 2014 року Місія видала 2432 щоденні звіти та 242 сповіщення на місці. Лише у 2021 році групи моніторингу здійснили майже 18 000 патрулів і створили близько 400 «вікон тиші», що дозволило ремонтувати та підтримувати критичні об’єкти цивільної інфраструктури, такі як водо-, газові та	Спеціальна моніторингова місія була створена в березні 2014 року на прохання українського уряду до ОБСЄ та за консенсусним рішенням усіх 57 держав-учасниць. СММ налічує 1 291 співробітника (814 міжнародних і 477 національних співробітників) і є найбільшою місією в ОБСЄ. З моменту свого розгортання в березні 2014 року Місія підготувала 2432 щоденні звіти та 242 звіти з місць подій. Лише у 2021 році моніторингові групи здійснили майже 18 000 патрулювань і сприяли забезпеченню майже 400 "вікон тиші", що дозволило провести ремонт і технічне	<i>основі консенсусного рішення всіх 57 держав-учасниць ОБСЄ.</i> <i>Персонал СММ, яка є найбільшою місією в ОБСЄ, налічує 1 291 особу (814 міжнародних та 447 місцевих співробітників).</i> <i>Із початку своєї роботи в березні 2014 року Місія випустила 2 432 щоденні та 242 оперативні звіти.</i> <i>Лише у 2021 році моніторингові команди здійснили приблизно 18 тис. патрулювань і сприяли організації майже 400 «вікон тиші», що дозволило провести ремонт і технічне обслуговування життєво важливих об’єктів цивільної інфраструктури</i>

<i>both sides of the contact line in eastern Ukraine.</i> <i>The OSCE Project Co-ordinator in Ukraine continues to fulfil its mandated tasks, including a focus on educational activities on significantly increased risks to civilians in Ukraine from mines, abandoned ordnance and other explosive remnants of war. Upon a joint Chair and Secretary General's instruction, the Project Co-ordinator has developed plans for the possible re-establishment of a limited physical presence in western Ukraine.</i>	електромережі, що принесло користь цивільним особам по обидва боки лінії зіткнення. на сході України. Координатор проектів ОБСЄ в Україні продовжує виконувати покладені на нього завдання, включно з акцентом на просвітницькій діяльності щодо значного збільшення ризиків для цивільного населення в Україні від мін, покинутих боєприпасів та інших вибухонебезпечних пережитків війни. За спільним дорученням Голови та Генерального секретаря Координатор проекту розробив плани щодо можливого відновлення обмеженої фізичної присутності в Західній Україні.	обслуговування критично важливих об'єктів цивільної інфраструктури, таких як водо-, газо- та електромережі, якими користується цивільне населення по обидва боки лінії зіткнення на сході України. Координатор проектів ОБСЄ в Україні продовжує виконувати покладені на нього завдання, зокрема, зосереджуючи увагу на просвітницькій діяльності щодо значно підвищених ризиків для цивільного населення в Україні від мін, залишених боєприпасів та інших вибухонебезпечних пережитків війни. За спільним дорученням Голови та Генерального секретаря Координатор проектів розробив плани щодо можливого	<i>(наприклад, мереж водо-, газо- та електропостачання), від яких залежить життєдіяльність мирних жителів з обох боків лінії зіткнення на сході України.</i> <i>Координатор проектів ОБСЄ в Україні продовжує виконувати доручені йому завдання згідно зі своїм мандатом, зокрема зосереджуючи увагу на просвітницьких заходах серед цивільного населення в Україні щодо суттєво підвищеного рівня ризиків від мін, залишених боєприпасів та інших вибухонебезпечних пережитків війни. За спільним дорученням Чинного голови та Генеральної секретарки Координатор проектів розробив плани щодо можливого відновлення обмеженої фізичної</i>

		відновлення обмеженої фізичної присутності на заході України.	<i>присутності на заході України.</i>